

België-Belgique
P.B.
ANTWERPEN X
8/5124

rAntGroen

*Een geslaagde ledenavond
Grassen- en Hommelcursus
Insecten- en plantenwerkgroep*

*Narcissen, Orchideeën en zinkflora
Schelgedag en VlinderDag&Nacht
Lentespeurtocht voor kinderen*

foto Johan De Ridder

Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen - april - mei - juni 2005 - jaargang 4 nr. 14

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
An Caers
Frans Kusterslaan 13
2650 Edegem
Afgiftekantoor Antwerpen X

AfdelingsWebsite: www.zuidrand.be

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, *Voorzitter en Coördinator Beleidswerkgroep*
Groenstraat 59, 2540 Hove

03/455 22 12 - hugo.waeterschoot@tiscali.be

Daniella Van Peel, *Secretaris en Coörd. Communicatiewerkgroep*

Frans Stienletlaan 36, 2610 Wilrijk

03/827 85 16 - daniella.van.peel@skynet.be

Guido Callaerts, *Penningmeester*

Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk

03/828 11 03 - callaertsguido@versateladsl.be

Peggy Beers, *Ondervoorzitter, Conservator Fort 7*

Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem

0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com

Johan De Ridder, *Mede-conservator Fort 7, Snelberichten*

Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem

0485/91 13 86 - johan.deridder3@pandora.be

Nancy Geldhof, *Coördinator Educatieve werkgroep*

Hollebeekstraat 192, 2660 Hoboken

0485/85 13 64

Catherine Vandercruyssen, *Coördinator Cursussen*

Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich

03/288 81 07 - cvdx@pandora.be

Ronny Deckers, *Bestuurslid*

Doornstraat 246, 2610 Wilrijk

0485/55 45 31 - ronald.deckers@pandora.be

Danny Jonckheere, *Voorzitter Kern Hobokense Polder*

Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken

03/828 64 03 - jonckheeredanny@vt4.net

Wim Mertens, *Secretaris Kern Hobokense Polder*

Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk

03/216 93 62 - wim.a.mertens@skynet.be

Bert Mertens, *Conservator Hobokense Polder*

te Boelaerlei 35, 2140 Borgerhout

03/314 99 24 - bert.mertens@skynet.be

Ronald Van den Bossche, *Penningmeester Hobokense Polder*

M.Geysemansstraat 19, 2610 Wilrijk

03/825 13 47 - ronald.vandenbossche@pandora.be

An Caers, *Ledenbestand en werkingsprogramma*

Frans Kusterslaan 13, 2650 Edegem

03/458 34 80 - an.caers@pandora.be

Hilde Vangrunderbeek, *Coördinator Agenda*

Beekboshoeckstraat 202, 2550 Waarloos

015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Johan Baetens, *Studiewerkgroep*

Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk

03/281 78 59 - johan.baetens@yucom.be

Bob Gabriels, *webmaster*

Vandenpereboomstraat 9, 2140 Borgerhout

bob.gabriels@pandora.be,

Redactie rAntGroen

Uiterste inzenddata voor artikels: 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november

Graag uw teksten zenden naar :

Verslagen activiteiten: André De Mul, Lucas Henninckstraat, 41, 2610 Wilrijk, 03/828 70 32 - andre.de.mul@versateladsl.be

Aankondiging activiteiten : An Caers, Frans Kusterslaan 13, 2650 Edegem, 03/458 34 80 - an.caers@pandora.be

Hobokense Poldernieuws : Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828 64 03 - jonckheeredanny@vt4.net

Waarnemingen : Johan Baetens, Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk, 03/281 78 59 - johan.baetens@yucom.be

Overige : Peggy Beers, Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem, 0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com

Contactpersonen voor geleide wandelingen in onze natuurgebieden

Fort 7: Natuurwandelingen: Tuur Wuyts, 03/449 99 11

Monumentwandelingen: Philippe Vanhove, 03/825 02 43 - philippe.vanhove@tiscali.be

Hobokense Polder: Annie Vandeweyer-Van Zwieten, 03/828 37 60 - walter.vandeweyer@pandora.be.

De polderwandelingen worden verzorgd door VMPPA-Hoboken

en zijn in de agenda aangegeven met

Algemeen

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (230-0044233-21) met vermelding: lidmaatschap, Afd Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelings tijdschrift rAntGroen.

Abonnement op rAntGroen: voor leden van andere afdelingen door storting van 6 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten:

Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders. Studenten en bijstandtrekkers betalen het tweede bedrag.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibuses.

Annulatie bij autobustochten: leden die door ernstige reden niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: Om tijdig vervanging te vinden vragen we U om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzeggingen. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening: **979-9767547-40** van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"

Een stevig hart onder de riem !!

Heimelijk droomden we er als bestuur van om de kaap van de 50 deelnemers te ronden op de Lokale Algemene Vergadering (LAV) van 5 februari. Aangespoord door jullie aanbevelingen koppelden we dit jaar het aangename (etentje en een fijn jaaroverzicht) aan de LAV en niet zonder succes : ongeveer 65 leden daagden op (!!) en vooral, de sfeer was prachtig, gezellig en constructief.

Ik kan je in ieder geval melden dat dit voor de nieuwe bestuursploeg meer dan een welgekomen steun was na het wat moeilijkere afgelopen jaar. Overweldigend was ook jullie steun voor de nieuwe bestuursploeg. Verder mogen we twee nieuwe bestuursleden verwelkomen: Guido Callaerts en Ronny Deckers en stelden velen zich kandidaat om hier en daar een handje toe te steken. Op deze manier ben ik ervan overtuigd dat we het raderwerk van onze afdeling weer geolied kunnen laten draaien dit jaar en hopelijk zelfs meerdere jaren.

En het zal nodig zijn, want de kalender en activiteiten zijn weer veel belovend en uitdagend voor de organisatoren!

Hugo gaf ons een duidelijk beeld van het voorbije en het toekomstig jaar en stelde de nieuwe bestuursploeg voor

Een greepje uit het aanbod : meer dan 50 natuurstudie of natuurbelevingtochten zijn gepland dit jaar, verscheidene cursussen, twee uitverkochte natuurvakanties in de Camargue, een marien weekend te Cap Gris Nez, beheerswerken te Hoboken Polder en op Fort 7, ook tijdens de zomer dit jaar; kortom voor elk wat wils en op maat.

Tot slot nog een wensje van mijn kant. Graag had ik de nieuwe spirit, de gezellige huiselijke en kameraadschappelijke sfeer van de Lokale Algemene Vergadering doorgetrokken naar het ganse werkingsjaar en op alle activiteiten.

Laat ons hier met zijn allen aan werken !

Een gelukkige voorzitter, in naam van het bestuur

Hugo

Luc kwam even over de Camargueris spreken

Lekkere kaasschotels

Een aandachtig gehoor tijdens het officieel deel

foto's: Luc Van Schoor en Sonja Van Kerckhove

2e kwartaal 2005

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

- = Kostendelend vervoer (5 eurocent/km) wordt op de afspraakplaats georganiseerd.
- = Kindvriendelijke tocht.
- = Wandelingen met dit logo worden begeleid door VMPA gidsen en zijn opgenomen in de VMPA kalender

Zo. 3 april 2005 **Vogelexcursie naar de Oostkust**

8.00 u

> 12 j.

Gids: Luc Van Schoor

03/353 09 77

Leiding: Wim Roelant

0477/34 07 21

Met de prille lente als bondgenoot (?) trekken we vandaag naar onze eigenste Vlaamse kust. De allerlaatste wintervogels zijn mogelijk nog aanwezig en de eerste zomergasten zijn al aangekomen. We beginnen aan de baai van Heist en eindigen in de Uitkerkse polder. Tussendoor bezoeken we de voor- en binnenhaven van Zeebrugge; ongetwijfeld één van de belangrijkste vogelgebieden in België, altijd goed voor een resem waarnemingen en ... verrassingen! Denken we maar aan de zeldzame Kuifleeuwerik, de 2 Slechtvalken en dito Velduilen tijdens de vorige editie in maart 2003. Vandaag, een maandje later, is het de geschikte periode voor weidevogels als Grutto, Tureluur, Zomertaling (?) en noordelijke steltlopertjes op doortrek. Een boeiende tijd dus voor vogelliefhebbers! Wie het typisch café 'den Overzet' te Dudzele kent, weet dat het ook tijdens de boterhammetjes eten gezelligheid troef is. Voor het goede humeur zorgt u zelf ...

*Kuifleeuwerik,
Galerida cristata*

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens om 8.00u van de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer mogelijk).

Het einde is voorzien rond 17.00u ter plaatse.

Wandelafstand: 6 à 7 km.

Mee te brengen: picknick, vogelgids, water- en winddichte kledij, kijker, telescoop, fototoestel, laarzen bij regenweer en stevig schoeisel.

Za. 9 april 2005 **Landschap- en vogeltocht "De Mosterdpot"**

9.00 u

Gids: Miel Lauwers

03/455 71 90

Leiding: Moniek Van Den Bergh

03/457 54 49

Een nieuwe plaats ontdekken, niet ver van huis, waar we alles kunnen vinden om er een fijne dag van te maken.

Vogelliefhebbers en plantenliefhebbers zijn van harte welkom, iedereen zal zeker aan bod komen. Het zal zeker een gevarieerde tocht worden.

Afspraak: We vertrekken van de Bist te Wilrijk om 9.00u (kostendelend vervoer mogelijk!). Mits de leiding te ver-

wittigen, kan men ter plaatse aansluiten.

Het einde is voorzien om 16.30u ter plaatse.

Wandelafstand: 12 km.

Mee te brengen: picknick, loep, verrekijker, telescoop, veldgidsen, fototoestel en stevig schoeisel.

Vrij. 15 april 2005

Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht dd 24 april 2005

Za. 16 april 2005 **Voorjaarswandeling in het Hallerbos**

11.00 u

Gids en leiding: Fons Waeterschoot

03/322 12 75

Ten zuiden van Brussel bevindt zich het Hallerbos, een staatsdomein van 552 ha groot. In dit sprookjesbos zijn diepe dalen uitgeschuurd door snelstromende heldere beekjes. Het plantenassortiment staat hier niet in de verdrukking. Sommige heuvels kleuren wit van de Bosanemonen of blauw van de Boshyacinten, ook vinden we er Daslook, Goudveil ... en natuurlijk ook de 'vogels' ...

Afspraak: We vertrekken om 11.00u van de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer mogelijk). Het einde is voorzien rond 16.30u ter plaatse.

Mee te brengen: goede stapschoenen, verrekijker en picknick die we 's middags verbruiken in een café.

Ook kinderen kunnen deze (7 km) tocht aan.

Zo. 17 april 2005

14.00 u

Lentewandeling Hobokense Polder

Gidsen: Gilbert Van Ael en Harry Buyl

Leiding: Annie Vandeweyer - Van Zwieten

03/828 37 60

Je hebt er lang naar uitgekeken: de lente is weerom in het land. Daarom hervatten ook de wandelingen in de Hobokense Polder. Je kan op de tochten van maart en april kennis maken met de eerste voorjaarsbloeiers. Ook de watervogels worden heel actief en slaan aan het broeden. Eveneens een 'must' om naar uit te kijken, is een ontmoeting met onze paardjes en koeien, die reeds sinds twee jaar

in de Hobokense Polder staan te grazen. Zij zullen ons in de toekomst verder helpen met het beheren van een stukje van ons reservaat.

Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei om 14.00u. Einde omstreeks 17.00u. Mee te brengen: laarzen, verrekijker, vogel- en/of plantengids.

Zo. 17 april 2005

13.30 u

Kinderactiviteit: de natuur komt terug tot leven in de lente

Leiding: Nancy Geldhof

Gidsen: Educatieve werkgroep

0485 85 13 64

Zullen de aprilse grillen ons parten spelen, of zal een stralend zonnetje ons tegemoet schijnen? In elk geval zullen de vogels al aan hun nesten begonnen zijn en de

voorjaarsplanten steken hun kopjes al boven.

We gaan samen op verkenning, maar wat we precies gaan doen, lees je op pagina 25!

Zo. 24 april 2005

7.30 u

Narcissentocht naar de Oostkantons

Bustocht i.s.m. afdeling Rupelstreek

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: Walter Van Spaendonk

03/353 09 77

03/480 54 24

Samen met onze vrienden van afdeling Rupelstreek brengen we vandaag een bezoek aan het Natuurpark Hohes Venn-Nordeifel.

Vanaf midden tot eind april kleuren de zuidelijke beekvalleien van de Hoge Venen zich geel van de Wilde Narcissen ... een prima moment dus voor een uitstap naar het grensoverschrijdend Natuurpark. Zoals een goed grensgebied betaamt, heeft de grootschalige infrastructuur er nog niet zo huisgehouden in en rond de verstilde dorpjes. Wél liggen in deze omgeving schilderachtige riviertjes zoals de Warche, de Holzwarche en de Schwalm. Je vindt hier rond de bronnen en op de valleiflanken vochtige heide, borstelgraslanden en overstromingsweiden met een zeer rijke plantengroei.

Het natuurreservaat van de Holzwarche dat we gaan bewandelen, is daar een mooi voorbeeld van, met meer dan 100 plantensoorten op één plekje van nauwelijks een halve hectare groot!! Als het weer een beetje meezit, is het nu vooral genieten van de gele bloemtapijten van tienduizende narcissen ... een prachtig beeld! De vochtige stukken van de beekvallei vormen vanaf mei een geschikt fourageergebied voor de schuwe Zwarte Ooievaar. We kijken vandaag zeker uit naar Rode Wouw, waarvan het natuurpark een kleine populatie herbergt. Verder kan je er broedvogels als Goudvink, Waterspreeuw, Grote Gele Kwikstaart en IJsvogel verwachten. In april kan je hier tussen andere doortrekkende Lijsters soms ook Blijfijster aantreffen ... uitkijken dus!

De vallei van de Schwalm, het tweede gebied dat we bezoeken, is een prachtig beekdal ten ZO van de Hoge Venen, met tal van piepkleine zijriviertjes waar nog de Parelmosse voorkomt. Vandaar zijn Duitse naam 'Perlenbach'. De Schwalm is één van de meest onbedorven riviertjes van de hoge Ardennen, dankzij de nabijheid van het 2.500 ha groot militair oefenkamp van Elsenborn waar

zij ontspringt. De zuiverheid van het brongebied resulteert tot op heden in een rijke visfauna. Zeldzame broedvogels als Klapekster, Paapje en Zwarte Ooievaar vinden hier nog een geschikt biotoop.

Het bosrijk gebied is ook bekend voor zijn mooie populaties Edelhert en Ree. De aanwezigheid van het naburige militair domein heeft echter ook zijn nadelen; tijdens de oefeningen is de toegang tot de vallei strikt verboden. Gelukkig gebeurt dat zelden 's zondags ... laat ons hopen ook vandaag niet! Indien nodig houden we een alternatieve wandeling in petto.

Alles bijeen stof genoeg voor een zeer boeiende en mooie tocht, met rustige natuur- en landschapswandelingen langs nog niet platgetreden paden ... een verademing! Zorg dat je tijdig inschrijft ... de plaatsen zijn beperkt!!

Afspraak: We vertrekken om 7.30u van de Bist te Wilrijk (of om 7.15u van de kerk te Boom). De terugkomst is voorzien rond 20.00u. De wandelafstand bedraagt ongeveer 13 km.

Wie mee wil, **stort vóór 15/04/2005 13 euro (volw.) of 10 euro (-16 jarigen) op rekening 001-3598649-25 van Natuurpunt Rupelstreek 2845 Niel**, met vermelding: "bustocht Oostkantons", aantal personen en opstapplaats. Mee te brengen: picknick, drankje voor onderweg, verrekijker, fototoestel, stevige wandelschoenen, laarzen bij regenweer, ...

Za. 30 april 2005 Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht dd. 14 mei 2005

Zo. 1 mei 2005

Vroegochtendwandeling in Anderstad-Lier

6.00 u

Gids: Wim Roelant

0477/34 07 21

Leiding: Emiel Lauwers

03/455 71 90

Anderstad staat bij velen bekend als een vogelrijk reservaat en een oase van rust tussen Nete en Netekanaal. Net als vorig jaar willen we vandaag van de relatieve stilte in het gebied gebruik maken om te luisteren naar wat onze gevleugelde vrienden elkaar op een lenteochtend te vertellen hebben. De variatie aan vogelzang zal op deze arbeidsvrije zondag dan ook uitvoerig aan bod komen. Kom dus mee luisteren naar de Nachtegalen, Karekieten, Blauwborsten en andere zangers. Je moet

wel vroeg uit de veren, maar het loont zeker de moeite! Afspraak: We vertrekken met eigen wagens (kostendelend vervoer!) om 6.00u van de Bist te Wilrijk. Wie wil, kan in Anderstad aansluiten ter hoogte van de parking aan de oude melkerij mits verwittiging aan de leiding. Het einde is voorzien omstreeks 9.00u ter plaatse. De te wandelen afstand bedraagt ongeveer 5 km. Mee te brengen: verrekijker, ev. telescoop, veldgidsen, fototoestel en aangepaste kledij.

Zo. 8 mei 2005

Bazel: Polders en krekken

7.45 u

Gids: Herman Van Den Reeck

03/457 33 88

Leiding: Tuur Wuyts

03/449 99 11

Kleine Vuurvliender, Lycaena phlaeas

De linkerscheldeoever in de buurt van Bazel is een gevarieerd landschap met polders, krekken en rietvegetaties. Dit landschap is dus zowel op fauna- als floragebied interessant. Mogelijke waarnemingen: Kleine

Dotterbloem, Kaardenbol en Raapzaad. Ook vlinders kan men hier waarnemen, zoals Kleine Vuurvliender, Koninginnepage, Atlanta, Dagpauwoog, Kleine Vos en Distelvlinder.

Ook is er een variatie in bomen en struiken. Afspraak: We vertrekken met eigen wagens (kostendelend vervoer mogelijk) van de Bist te Wilrijk om 7.45u. Aansluiten is mogelijk aan het veerpont te Hemiksem om 8.05u. Het einde is voorzien omstreeks 12.30u op de Bist. Aantal te wandelen km: 8 km. Mee te brengen: loep, kijker, veldgidsen, fototoestel en laarzen bij regenweer.

Karekiet, Wielewaal, Blauwborst en rietvogels. In de krekken kunnen we watervogels zien en ook Gele Lis,

Zo. 8 mei 2005

Wandeling in Hoboken Polder

6.00 u

Gidsen: Wim Mertens en Danny Jonckheere

03/828 37 60

Leiding: Annie Vandeweyer - Van Zwieten

We moeten weer vroeg uit de veren om een onvergetelijke ervaring op te doen, de mist die in nevels optrekt, de eerste vroege vogels die beginnen te fluiten. Wie weet wat horen we dit jaar allemaal. Kom de natuur op een andere manier beleven, want het loont telkens de moeite.

Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei om 6.00u, einde voorzien rond 9.00u. Mee te brengen: laarzen zeker bij vochtig weer, verrekijker en vogelgidsen.

Do. 12 mei 2005

Hoboken Polder: Nachtegalenwandeling

19.00 u

Gidsen: Wim Mertens en Danny Jonckheere

03/828 37 60

Leiding: Annie Vandeweyer - Van Zwieten

Ook dit jaar zal de Nachtegaal ons een concert geven van zijn mooie en warme klanken, hij niet alleen, ook alle andere vogels zullen onze oren verwarmen met hun mooie gezangen. En wie weet, zoals vorig jaar, horen we weer de kikkerconcerten???

Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei om 19.00u, einde voorzien rond 22.00u. Mee te brengen: laarzen zeker bij vochtig weer, verrekijker en vogelgidsen.

Za. 14 mei 2005

Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht dd. 28 mei 2005

Za. 14 mei 2005

Bustocht: Sint Jacobsgat en de Fondatie in Sinaai

8.30 u

Gids: Marc Bogaerts

03/779 89 31

Leiding: Danny Jonckheere

03/828 64 03

In de voormiddag brengen we een bezoek aan enkele kleinere natuurgebieden in de omgeving van het Natuurhuis Panneweel te Meerdonk. Zo wandelen we via de Krekeldijk naar het Sint Jacobsgat, een natuurgebied gelegen langs de gelijknamige kreek. Tot voor enkele jaren was dit een akker in landbouwgebruik. Hier willen we zelf zo weinig mogelijk beheermaatregelen nemen, enkele runderen en paarden grazen paadjes en creëren open stukjes. Een rijkdom aan bloemen en de opslag van heel wat struiken zoals Berk, Eik, Meidoorn, ... geeft het geheel een mooie aanblik. Hierna wandelen we verder naar d' Eilanden, ook hier een gelijkaardig beheer. Enkele stukjes rietland worden hier wel gemaaid. In het voorjaar zijn deze prachtig getooid met Echte Koekoeksbloem en Pinksterbloem. Later verschijnt de Grote Ratelaar, Penningkruid, Blauw Glidkruid en Watermunt. Langs de kreekranden treffen we ook Kalmoes en de Zwanebloem aan. Nieuwe natuur, maar wel van een hoog gehalte. Het middagmaal kan opgegeten worden in het Natuurhuis Panneweel (alle soorten drank is hier verkrijgbaar). Hier kan je ook kennismaken met diverse

kleine educatieve projecten rondom dit Natuurhuis (bijenhal, bijenappartement, waterzuiveringsvijver, hoogstamboomgaard, stapelmuurtje, ...). Kortom de middag zal zeker te kort zijn om alles te kunnen bekijken. In de namiddag strekken we de benen voor een flinke landschapswandeling. Via het Kanaal van Stekene, met de typische meersen aan beide zijden, gaat het richting Fondatie in Sinaai. Een bosrijk gebied waar Buizerd en Sperwer zeker onze paden zullen kruisen. Terugkeren richting Stekene doen we via de Heimeersen, een gebied op de rand van zandig en kleiig, droog en vochtig, met een hoge landschappelijke waarde.

Afspraak: We vertrekken om 8.30u van de Bist in Wilrijk, nadien om 8.45u van Hoboken Kioskplaats. Voor de boterhammen voorzien we het Natuurhuis Panneweel. Het einde is voorzien rond 17.15u ter plaatse. Wie mee wil, stort vóór 30 april 2005 € 13,00 of € 10,50 per persoon op onze rekening (zie blz. 2) onder vermelding "Panneweel" en het aantal deelnemers.

Mee te brengen: picknick, drank voor onderweg, kijker en stevig schoeisel.

Zo. 15 mei 2005

Wandeling in Hoboken Polder

9.30 u

Gidsen: Jeannine Nielandt

03/887 85 65

Staf Van Den Broeck

03/218 07 91 (werkdagen)

Leiding: Annie Vandeweyer - Van Zwieten

03/828 37 60

Hopelijk leven we hier nog volgens de ons bekende seizoenen, zo is de meimaand bekend als "bloei maand"; zeker de moeite om dit in de polder te beleven op onze maandelijkse wandeltocht! Het bladerdak van de loofbomen heeft zich nog niet volledig gesloten zodat er volop in de bosbodem een kleurenpalet van bloeiers te ontdekken valt. De vogels, zijn ze al aan het broeden?

Hoe ziet het begrazingsterrein – dat uitgebreid is – van onze dierlijke maaiers er uit?

Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei en dit om 9.30u. Einde is voorzien rond 12.30u.

Mee te brengen: stevige wandelschoenen en een verrekijker.

Zo. 22 mei 2005

Orchideeën, een verrassende tocht

9.00 u

Gids en Leiding: Hugo Waeterschoot

03/455.22.12

Orchideeën zijn steeds een mooie en verrassende verschijning. Deze keer maken we er eigenlijk iets speciaal van. Luc Van Schoor vertelde me enkele maanden geleden omtrent een opmerkelijke vindplaats waar letterlijk honderden orchideeën bijeen staan in een erg mooi landschappelijk karakter. Dit trok natuurlijk mijn aandacht en inderdaad na enig snuffel en "verkenwerk" blijkt dit een mooi gebied te zijn om voor een eerste keer naar toe te trekken op zoek naar orchideeën en ander natuurschoon.

Nu vragen jullie zich allemaal af waar dit gebied dan wel ligt? Wel ik zou dit voor één keertje eens geheim willen houden en jullie meenemen naar een verrassende plaats die je niet zal teleurstellen. De namiddag vullen we op met een mooie landschapswandeling en keren nadien naar Wilrijk terug. Een verrassend aanbod nietwaar waar we je hopelijk mogen verwachten.

Gevlekte Orchis
Dactylorhiza maculata

Afspraak: Vertrek om 9.00u van de Bist te Wilrijk voor het districtshuis (kostendelend vervoer mogelijk). We zijn terug tegen 17.30u op de vertrekplaats te Wilrijk. Wandelaafstand: ± 6-8 km

Mee te brengen: picknick en drank (indien goed weer, eten we immers buiten), stevige wandelschoenen of laarzen in geval van regenachtig weer, verrekijker, loep en een goede flora zijn steeds welkom.

Za. 28 mei 2005

Bustocht: Landschapswandeling te Mechelen (Ned. Zuidlimburg) en de zinkflora te Kelmis7.30 u

> 12 j.

Gids en leiding: Fons Waeterschoot

03/322 12 75

In de voormiddag volgen we een tijdlang de prachtig meanderende Geul. Bosjes rijk gevuld met vogelleven en uitgestrekte vergezichten begeleiden onze tocht. Vervolgens stijgen we een landschappelijke verdieping hoger om terug te keren door een waardevol gemengd bos, waar holle wegen, een struikenrijkdom en zelfs de 'das' niet in ontbreken.

's Middags eten we onze boterham op in een plaatselijk café, waarna we naar Kelmis rijden.

Tot in de 19e eeuw kende Kelmis en omstreken een grote bloeiperiode door de aanwezigheid van zinkertsen in de bodem. Thans heeft zich op en rond de afvalstorten van de toenmalige zinkmijn een bijzondere flora ontwikkeld: 'de zinkflora', waaronder het zeer zeldzame Zinkviooltje. Ook de omgeving is mooi om te bewandelen.

Op de terugrit naar huis zoeken we een wegrestaurant op, waar ieder volgens 'goesting en beurs' kan eten.

Afspraak:

We vertrekken met de bus van de Bist te Wilrijk om 7.30u. De terugkomst is voorzien omstreeks 20.30u. Wie mee wil, stort ten laatste tegen 14 mei 2005, 13 - 10,5 euro per persoon op onze rekening (zie blz. 2) met vermelding "Kelmis" en het aantal deelnemers.

De wandelafstand bedraagt respectievelijk 6 en 7 km.

Mee te brengen: bij regenweer laarzen, anders volstaan goede stapschoenen, boterhammen voor 's middags, verrekijker en eventueel veldgidsen.

*Zinkviooltje,
Viola calaminaria*

Zo. 29 mei 2005 Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht dd. 12 juni 2005

Di. 31 mei 2005 Laatste dag om in te schrijven voor de indianenwandeling dd. 26 juni 2005

Vr. 3 juni 2005

Hoboken Polder: Natuur in de schemering

19.00 u

Gidsen: Wim Mertens en Danny Jonckheere

Leiding: Annie Vandeweyer - Van Zwieten

03/828 37 60

Met de natuur in de schemering gaan we op zoek naar alles wat we horen, zien, voelen en proeven???? De roep van de Waterral of van de Wielewaal en andere, ook de verschillende Nachtegalen die voor het slapen gaan nog even vlug hun territorium afbakenen.

Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei om 19.00u, einde voorzien rond 22.00u.

Mee te brengen: stevige wandelschoenen volstaan, verrekijker en muggemelk.

Zo. 5 juni 2005

Wezemaal (Rotselaar): Wijngaardberg en Beninksberg

8.00 u

Gids: Herman Van Den Reeck

03/457 33 88

Leiding: Moniek Van Den Bergh

03/457 54 49

In het Hageland komen enkele heuvels voor die met hun holle wegen en warme zuidflanken een eigen microklimaat hebben.

In de voormiddag doen we een wandeling van ongeveer 7 km op de Wijngaardberg met o.a. Gaspeldoorn, Kruiptrem en Grasklokje. De Levendbarende Hagedis komt ook hier voor, alsook de Hazelworm of mogelijk de Gladde Slang. Ook talrijke insecten, dagvlinders, waaronder IJsvogelvlinder en Keizersmantel zijn mogelijk. Op de noordflank Dopheide en Bosbes.

's Middags picknicken we bij goed weer buiten. Een gezellig café is er ook in Wezemaal.

Na de middag doen we onder leiding van een plaatselijke gids een wandeling van ongeveer 4 km rond het natuurgebied Beninksberg. Hier zijn Fjordpaarden te zien, roofvogels, Zandblauwtje, Bosdroogbloem, Fraai

Hertshooi en Pilzegge. Op vochtige plaatsen Dophei, Koningsvaren en Vleugeltjesbloem. Langs de holle wegen kunnen we Eikvaren, Blauwe Knoop en Veldbies vinden. De houtkanten zijn schuilplaatsen voor Steenmarter en Geelgors. Einde rond 17.00u ter plaatse. Liefhebbers kunnen nog een glaasje drinken nabij de kerk van Wezemaal, eventueel zelfs de Hagelandse (witte) wijn proeven.

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens (kostendelend vervoer mogelijk) van de Bist te Wilrijk om 8.00u. Aansluiten is mogelijk om 13.30u aan de parking aan de Blauwmolenstraat te St.-Pieters-Rode, mits de leiding te verwittigen. Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse.

Mee te brengen: picknick, drank, kijker, loep, veldgidsen, fototoestel, laarzen bij regenweer en stevig schoeisel.

Za. 11 juni 2005

De ScheldedagGidsen: Danny Jonckheere en Ann De Smedt
Nand Daniels

03/828 64 03

9.30 u

03/774 27 94

Het Schelde-estuarium is sinds eeuwen een druk knooppunt van allerlei menselijk activiteiten. Een multifunctionele rivier waar natuur, wonen, werken, toerisme en recreatie elk hun plekje zoeken. Het is een enorme uitdaging om deze functies op een duurzame manier te laten samengaan! Een kennismaking met al deze facetten geeft een breder beeld over de Schelde en kan dit proces bevorderen.

De bedoeling van het Scheldeweekend is om het groot publiek het Schelde-estuarium te laten beleven in al zijn facetten. Een betere bekendheid leidt tot een hogere waardering. Zo kan het draagvlak voor een duurzaam beheer van dit unieke gebied groeien. Want daar is dringend nood aan.

Meer info over de campagne vindt u op www.descheldenatuurlijk.be of www.descheldenatuurlijk.nl. Op een 10-tal, nog niet vastgelegde locaties langs het Schelde-estuarium – van Gent tot Vlissingen – willen we een ‘happening’ organiseren aan de oevers van de rivier. Wie zijn de organisatoren?

Het Scheldeweekend wordt georganiseerd door ‘De Schelde Natuurlijk!’, een grensoverschrijdend samenwerkingsverband tussen WWF-België, Bond Beter Leefmilieu en Natuurpunt vanuit Vlaanderen, Vogelbescherming Nederland, Vereniging Natuurmonumenten, Vereniging Zeeuwse Milieufederatie en Stichting het Zeeuwse Landschap vanuit Nederland. Daarom organiseert de kern Hoboken samen met Krui een geleide wandeling langs de Scheldeoevers van Hoboken en Kruike. We starten aan het station van Hoboken Polder. Tijdens de wandeling door de polder komen we langs het raster (het terrein van onze koeien en paarden) om alzo de Scheldeoever te bereiken. We volgen heel de Scheldeoever tot aan de veerboot. Hier steken we de Schelde over naar Kruike om daar, onder deskundige begeleiding, uitleg te krijgen over het gecontroleerd Overstromingsgebied Kruike-Bazel-Rupelmonde. Afspraak: Station Hoboken Polder (einde Berkenrodelei) om 9.30u. Het einde is voorzien omstreeks 17.00u. Mee te brengen: verrekijker, stevig schoeisel en een knapzak.

Zo. 12 juni 2005

Bustocht: Harchies – Henegouwen

(bustocht i.s.m. afdeling Rupelstreek)

Gids: Walter Van Spaendonk

03/480 54 24

7.30 u

Leiding: Luc Van Schoor

03/353 09 77 of 0494/33 63 09

Vandaag bezoeken we de moerassen van Harchies/ Hensies/ Pommeroeul. Wallonies rijkste vogelgebied! Dit 310 ha groot natuurreservaat is zowat het belangrijkste restant van het vroegere uitgestrekte moerasgebied in de vallei van de Haine, een zijrivier van de Schelde. Deze ontstonden door het verzakken en instorten van oude mijngangen. De natuur creëerde een uniek mengsel van moerassen, plassen, uitgestrekte rietkragen, moerasbos en afgevlakte puinterrils. Dit zeldzame landschap kon gelukkig gered worden van het geplande landbouw- en industriegebruik en wordt beheerd door de Region Wallonne en Natagora. Nu biedt het broedplaatsen voor schaarse vogels als Roerdomp, Woudaapje, Zomertaling, Cettiszanger, Snor, Grote Karekiet, Buidelmees en recent ook Porseleinhoen. Stuk voor stuk soorten die je meestal eerder hoort dan ziet. Verder kun je er naast een kolonie Aalscholvers o.a. Geoorde Fuut, Bruine Kiekendief, Nachtegaal, IJsvogel, Blauwborst en Wielewaal als broedvogels aantreffen. 's Voormiddags volgen we het uitgestippelde parcours langs de talrijke vogelkijkhutten waarbij zeker ook de floraliefhebbers aan hun trekken zullen komen. Bij gunstig weer voorzien we een picknick bij het ‘Maison de la Fôret’ in Bon-Secours, een bekende bedevaartplaats met basiliek op de Franse grens. Het bosdomein Bon-Secours is een restant van het vroegere uitgestrekte kolenwoud. Uit die tijd dateren de vele putten die de omwonenden groeven om stenen op te delven.

Het licht heuvelende woud is een groene long van 1200 ha aan de rand van het oude Henegouwse industriebekken. Het grootste deel is beplant met Zomereik, Es en Populier. Je treft er een rijke verscheidenheid van kruiden en wilde bloemen. De wandeling brengt ons via prachtige boswegen naar en langs het imposant kasteel L'Ermitage in een parkgedeelte met vijvers en coniferen. Het is alleszins uitkijken naar allerlei zangvogels en spechten. Als het weer een beetje meezit, belooft het zeker een gevarieerde en boeiende dag te worden!

Afspraak: We vertrekken om 7.30u van de Bist te Wilrijk (of om 7.45u aan de kerk te Boom). De terugkomst is voorzien rond 19.00u te Wilrijk. De wandelafstand bedraagt ongeveer 12 km.

Wie mee wil, stort vóór 29/05/2005, 13 - 10,50 euro op onze rekening (zie blz. 2) onder vermelding van ‘Harchies’ en het aantal deelnemers.

Mee te brengen: picknick, drank, loep, verrekijker, telescoop, flora, vogelgids, fototoestel en stevig schoeisel.

Luc heeft alvast deze tocht goed voorbereid! (foto Sonja Van Kerckhove)

Za. 18 juni 2005

Uitstap naar het Hageven (Neerpelt) en het beekdal Tongelreep bij de Achelse Kluis

Gids: Hubert Lehaen (Conservator)

7.45 u

Leiding: Rudy Vansevenant en Hilde Vangrunderbeek 015/32 08 05

foto: Hans Vinck

Opnieuw gaan we met onze afdeling naar het schitterende grensoverschrijdende natuurreservaat “het Hageven” van in totaal 570 ha, dat samen door Hubert Lehaen (voor Natuurpunt) en het Nederlandse Natuurmonumenten beheerd wordt. Het is een prachtig heide- en

vennengebied afgewisseld met enkele riviergraslanden waar ons op dat moment van het jaar een uitzonderlijk rijke fauna en flora te wachten staat. Hubert zal ons ontvangen in zijn stemmig en goed ingericht bezoekerscentrum ‘De Wulp’, waar we ‘s middags ook ons lunchpakket kunnen aanspreken. Drank is ter plaatse verkrijgbaar.

In de namiddag neemt de conservator ons mee naar het naburige beekdal Tongelreep bij de Achelse Kluis. In 1995 werd dit beekdal heringericht nadat het zijn landbouwfunctie verloor. Nu meandert de Tongelreep weer vrolijk door het beekdal dat actief beheerd wordt door de inzet van runderen en geiten. De zeer afwisselende wandeling brengt ons ook naar een stukje heide waar nog een oude valkenvangplaats te zien is. Over het gebied trokken vroeger tijdens de trekperiode veel Slechtvalken die daar gevangen werden om als jachtvogel te worden afgericht.

Mis deze tocht niet, we krijgen niet vaak de kans dit gebied met de conservator zelf te bezoeken!

Afspraak: We vertrekken om 7.45u van de Bist te Wilrijk waar kostendelend vervoer mogelijk is. Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse.

Mee te brengen: lunchpakket, kijker, telescoop, waterdicht schoeisel en voor alle zekerheid ook laarzen, die soms echt nodig kunnen zijn.

Zo. 19 juni 2005

Wandeling in Hoboken Polder

Gidsen: Gilbert Van Ael

03/827 05 10

Michel Van Megroot

03/230 88 05

14.00 u

Leiding: Annie Vandeweyer – Van Zwieten

03/828 37 60

Alles in de natuur staat in volle bloei. De zomer is bijna een feit, morgen is het de langste dag en de kortste nacht van het jaar: midzomernacht, St.-Jansfeest. Kom genieten van al deze natuurpracht in onze mooie Hobokense Polder.

Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei en dit om 14.00u. Einde is voorzien rond 17.00u.

Mee te brengen: stevige wandelschoenen en een verrekijker.

Zo. 26 juni 2005

Indianenwandeling in Hoboken Polder

Gidsen: Terry Mariën

03/828 53 28

Jeannine Nielandt

03/887 85 65

13.00 u

Leiding: Annie Vandeweyer – Van Zwieten

03/828 37 60

Only after the last tree has been cut down,
only after the last river has been poisoned,
only after the last fish has been caught,
only then will you find
that money cannot be eaten.

Deze tekst maakt ons bewust van het belang van de natuur in ons leven.

Op onze Indianenwandeling is er een bewegwijzerde route die je volgt op eigen tempo. Onderweg kom je allerlei stopplaatsen tegen waar je iets over de Indiaanse leefwijze en hun binding met de natuur kan leren en soms ook kan beleven. Zo maakt elk kind een Indiaans aandenken dat ze mee naar huis mogen nemen. Op het einde hebben we nog een Indiaans hapje en drankje voorzien en een daverende verrassing in petto. Dus niet getalmd en allen daarheen.

Afspraak:

Waar : Halverwege de Scheldelei, Hoboken (tegenover de vijver van Polderstad)

Vertrek : Vrij vertrekken tussen 13.00u en ten laatste 14.30u

Einde : 17.00u – 18.00u (afhankelijk hoe laat je vertrokken bent en hoe lang je blijft)

Prijs :

Leden: € 2 per persoon; max. € 7 per gezin

Niet-leden: € 3 per persoon; max. € 10 per gezin

te storten op rekeningnummer 789-5339262-12 van

Terry Mariën met vermelding van “Indianenwandeling” en aantal volwassenen en kinderen.

VOORAF INSCHRIJVEN IS VERPLICHT

bij Terry Mariën 03/828 53 28 ten laatste 31 mei 2005

Za. 2 juli 2005

De VlinderDag&Nacht

13.00 u

22.30 u

Gidsen: Toon Verbruggen
Guido De Prins
Leiding: Toon Verbruggen

0479/29 86 44
03/289 73 94
0479/29 86 44

De VlinderDag&Nacht op de Hobokense Polder gaat ook dit jaar weer door op zaterdag 2 juli vanaf 13.00u. Het weekend van 25-26 juni of een weekend eerder willen we een voorbereidende wandeling houden met kandidaat-gidsen onder leiding van Toon Verbruggen en Guido De Prins. We zullen de VlinderDag&Nacht wat het daggedeelte betreft wijzigen ten aanzien van vorig jaar. De groepen zouden niet meer met een kaartje wandelen gestuurd worden in een soort van rally, maar met dat kaartje onder begeleiding van een gids, met max. 10 personen en met minstens een 1/2 uur tussentijd vertrekken. Het spelelement van vorig jaar verdwijnt dus een beetje voor een betere begeleiding waarbij de kinderen geholpen worden om rustig waar te nemen en dagvlinders te benaderen. Er is geen limiet op leeftijd, maar voor kinderen onder de 7 jaar kan 'kleine beestjes turen' lastig zijn.

's Avonds begint de nachtvlinderwaarneming vanaf 22.30-23.00u. Telkens verzamelen op de parking achter Procac op de Schroeilaan. Ook dit jaar kan een vlinder-T-shirt gewonnen worden!

Meer nieuws in de volgende rAntGroen!

Wil je kandidaat-gids zijn, bel dan Toon: 0479/29 86 44 of mail toonverbruggen@skynet.be

*Leni Waeterschoot, winarres van verleden jaar!
(foto Toon Verbruggen)*

Za. 9 juli 2005

Dagtocht Puyenbroek en het Heidebos

8.30 u

Gids: Wim Roelant
Leiding: Moniek Van Den Bergh

0477/34 07 21
03/457 54 49

Sinds enkele jaren reeds blijken er in het Provinciaal Domein Puyenbroek in Wachtebeke Bijeneters te broeden. Deze bij ons zeldzame vogels die in recente tijden hun broedgebied naar het noorden hebben opgeschoven, hebben aldaar als hollenbroeders een geschikte nestgelegenheid gevonden in een zandheuvel naast de parking van het domein. Hoewel deze broedplaatsen niet te dicht benaderd mogen worden, zullen we vandaag proberen deze kleurrijke zuiderlingen in beeld te krijgen.

Mochten de Bijeneters het laten afweten, dan hebben we een mooie wandeling in petto in of rond Puyenbroek. In de namiddag bezoeken we het nabijgelegen Heidebos, één van de laatste heiderelicten in Oost-Vlaanderen, alwaar soorten als Boomleeuwerik en Nachtzwaluw voorkomen. Afspraak: We vertrekken met eigen wagens om 8.30u van de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien rond 17.00u ter plaatse. Mee te brengen: kijker, telescoop, veldgidsen, stevige stapschoenen, fototoestel en niet te vergeten picknick.

Di. 12 juli 2005

Laatste dag om in te schrijven voor de fietstocht dd. 24 juli 2005

Zo. 24 juli 2005

8.00 u

> 12 j.

Fietstocht 'Rondje Pontje': Schouwen en Oosterschelde

Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Jos Stessens

03/353 09 77 of 0494/33 63 09
03/455 51 19

Voor onze vierde fiets- en vaartocht rijden we naar Schouwen. Na een kort fietsritje gaan we rond 11.00u de boot op in Burghsluis voor een attractieve vaartocht op de Oosterschelde. Bij aftrekkend tijt kijken we uit naar wadvogels en zeehonden op het slikgebied van de Roggenplaat. Na de middag fietsen we vanuit het pittoreske stadje Zierikzee langs de Oosterscheldedijk en via de inlagen, de ondertussen overbekende Prunjepolder en de Schelphoek terug naar het haventje van Burghsluis.

Een zeer mooie en zo goed als autovrije rit met de nadruk op het afwisselende waterrijke landschap en zijn vogels. Onderweg stoppen we regelmatig bij de meest vogelrijke plekjes. Rond deze tijd wordt de bonte schare broedende steltlopers, ganzen en sterns

aangevuld met de eerste doortrekkers. Dit is misschien wel de boeiendste fiets- en vaartocht die je in Zeeland kan maken ... hopelijk werkt het weertje daar ook aan mee. Afspraak: We vertrekken om 8.00u van de Bist te Wilrijk. Wie mee wil, geeft een seintje aan de leiding met de melding of hij/zij zelf zorgt voor vervoer van de fiets of opteert voor gezamenlijk vervoer op de aanhangwagen. Chauffeurs geven op hoeveel passagiers ze kostendelend kunnen meenemen. Melden vóór 12 juli 2005. Het aantal deelnemers wordt beperkt tot 20! We verwachten te eindigen te Wilrijk om 18.30u. Mee te brengen: picknick en drank, kijker, vogelgids, stevig schoeisel en fototoestel. Het veerpont kost € 7,50 per persoon.

Za. 30 juli 2005

Insectenstudietocht in het grensoverschrijdend natuurgebied Hageven- Plateaux8.15 u

Gids en leiding: Johan Baetens

03/281 78 59

Het Hageven-Plateaux is een uniek, 550 ha groot gebied, op de grens tussen Vlaanderen en Nederland met overgangen van heide naar een vochtig valleidal. In de voormiddag vertoeven we aan de vochtige ooststrand van het gebied, in de vallei van de Dommel, waar een reeks van vijvers en vennen onze honger naar libellen, waterjuffers en andere watergebonden insecten zal weten te stillen. In de namiddag zoeken we het iets hogerop, over de grens naar het eerder zandige gedeelte van het gebied. Op de Plateaux bevinden we ons in een droog heidegebied waar we dan weer kunnen genieten van het leven van allerhande Solitaire Bijen en Wespen, Lieveheersbeestjes, Sprinkhanen en Dagvlinders. Indien er nog tijd over is kunnen we ook nog een kijkje gaan nemen naar de in ere herstelde vloeiveiden waar sinds

ca. 1850 de droge zandgronden met Maaswater werden bevloeid om de bodem rijp te maken voor de landbouw. Maar zoals steeds met insecten- (en andere studie-) tochten is het wel zeker waar we zullen starten, maar of we verder geraken dan enkele honderden meters zal afhangen van wat we onderweg al dan niet tegen het lijf lopen. Een kijkje in de insectentuin van het bezoekerscentrum De Wulp op het einde van de tocht en een natje en droogje in het centrum zelf, zit er uiteraard ook nog wel in.

Afspraak: Vertrek van de Bist te Wilrijk om 8.15u (kostendelend vervoer mogelijk!). Het einde ter plaatse is voorzien omstreeks 17.00u.

Mee te brengen: picknick, loep, potjes, vlindernetje, determineertabellen en -boekjes (libellen, sprinkhanen, lieveheersbeestjes, dagvlinders, ...) en uw goed humeur ☺!

Cursussen

Informatie bij Catherine Vandercruyssen,
tel 03/288 81 07, e-mail: cvdx@pandora.be

Inschrijving door storting op onze rekening (zie blz. 2) met als mededeling "Hommels en wespen" of "Grassen"+ uw naam en telefoonnummer/e-mail adres.

Hommels en Plooiwingswespen

Binnenkort begint het zonnetje zijn warmte weer uit te stralen en samen met de bloemen zullen de insectjes verschijnen. Na de Vlinders, de Libellen en de Sprinkhanen, hebben we dit jaar besloten de familie van de Hommels en de sociale Plooiwingswespen wat van naderbij te bestuderen.

De theorieavond is voorzien op **vrijdag 20 mei** van 20.00 tot 23.00 uur in de IJsvogel, Fort 7, Legerstraat 40, Wilrijk. Lesgever is Nobby Thys van Natuurpunt. De prijs bedraagt 3 euro en omvat de theorieles en een veldsleutel hommels en sociale plooiwingswespen. We zullen onze kennis in praktijk zetten tijdens de tochtjes met de insectenwerkgroep (zie volgende pagina).

Cursus grassen, zeggen, russen en ook varens

Dieper ingaan op de kennis van vorige jaren of de grassen voor het eerst ontdekken, alleszins blijven we verwonderd over deze prachtige bloeiwijzen, maar het determineren ervan is niet gemakkelijk. Voor zover mogelijk richten we dit jaar onze aandacht ook naar varens.

Onze grassencursus gaat door op **vrijdag voormiddag van 20 mei tot 31 juni 2003**.

Onder leiding van Hans Vermeulen trekken wij elke vrijdagmorgen van 9 tot 12 uur op zoek naar grassen, zeggen, russen en dit jaar ook varens.

We beginnen op 20 mei met het Olens Broek (afspraak om 9 uur aan de kerk van Sint Jozef Olen). De volgende gebieden, allen in de provincie Antwerpen, zullen aan de deelnemers worden medegedeeld.

De prijs bedraagt 18 euro voor Natuurpuntleden. Niet-leden betalen 38 euro en worden dan automatisch lid.

Startvergadering Insectenwerkgroep en Plantenwerkgroep 2005

Insectenwerkgroep

Net zoals vorig jaar gaan we opnieuw van start met de **insectenwerkgroep**. Vorig jaar hebben we zo'n 10-tal gebiedjes bezocht, verspreid in onze afdeling, waarbij we voornamelijk gekeken hebben naar Lieveheersbeestjes, Sprinkhanen, Libellen, Dagvlinders, Spinnen en Boom- en Bodemwantsen.

Dit jaar willen we het nog eens overdoen, enkel de plaatsen en datums liggen nog niet vast. Aan de hand van enkele kaartjes en een lijst met potentiële gebieden hopen we op het eind van de avond een 10-tal datums op de kalender geprikt te hebben.

Voor suggesties, inschrijving in de insectenwerkgroep of meer info: contacteer **Johan Baetens** (tel.: 03/281 78 59, e-mail: johan.baetens@yucom.be).

Plantenwerkgroep

Verleden jaar is er ook een informele **plantenwerkgroep** verrezen. Dit jaar gaan we het een beetje serieuzer opnemen en trachten enkele gebiedjes van onze afdeling te inventariseren. De bedoeling zou zijn om één avond in de week door een gebiedje te trekken, gewapend met loop en determinatieboeken

Voor suggesties, inschrijving in de plantenwerkgroep of meer info: contacteer **Ronny Deckers** (tel.: 0485/55 45 31, e-mail: ronald.deckers@pandora.be) of **Catherine Vandercruyssen** (tel. 03/288 81 07, e-mail: cvdx@pandora.be).

Denk je nog een leuk gebiedje te kennen in jouw omgeving of heb je gewoon interesse om mee te gaan op onze insecten- of plantentochten? Alle geïnteresseerden (ook beginners) en ideeën zijn meer dan welkom!

**De startvergadering voor beide werkgroepen gaat door
woensdag 13 april om 20.00u
in het info-lokaal "De IJsvogel", Legerstraat 40, Fort 7.**

Pestvogels in onze afdeling

Er ging een lichte golf van euforie doorheen de vogelminnaars van onze afdeling want een bijzondere wintergast liet zich in februari in grote getale opmerken in de Merelstraat in Hove, nl. de Pestvogel, *Bombycilla garrulus*.

Laten we wat meer bijzonderheden geven over de wat mysterieuze Pestvogel. Hij broedt in het Hoge Noorden: Zweden, Finland, Rusland (Siberië) waar hij zich voedt met insecten en bessen. Als voedselschaarste hem daartoe dwingt zakt hij af naar Midden- en West-Europa en doet zich te goed aan Gelderse Roos,

Cotoneaster, Lijsterbes, Liguster,... en overrijp of rottend fruit op de grond of aan de bomen. Sommige jaren overwinteren grote aantallen bij ons en dan spreekt men van invasies.

Foto's Willy Ceulemans

De naam Pestvogel is ontsproten uit bijgeloof in de Middeleeuwen. Onverwacht doken ze op en werden beschouwd als voorboden voor onheil als pest, strenge winters, oorlog. Ze zijn helemaal niet schuw wat zich te dikwijls tegen deze soort keerde: ze werden massaal gevangen. Gelukkig zijn de zeden en gewoonten geëvolueerd en wordt nu gejaagd met verrekijker, telescoop en fototoestel.

Willy Ceulemans

Marien weekend Cap Gris-Nez

Vrijdagavond 7 oktober tot zondag 9 oktober 2005

Leiding: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12 en
Catherine Vandercruyssen 03/288 81 07
Gids: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

Doet het ruisen van de zee, de zandvlaktes tussen de duinen, al die kleine zeebeestjes en glibberige wiertjes u ook de kriebels krijgen ? Wel..... dan is er een fantastisch aanbod van onze afdeling. We organiseren dit jaar opnieuw het marien ecologisch weekend in de streek van de Boulonnais, gelegen in Noord-Frankrijk tussen Calais en Boulogne-Sur-Mer.

Deze heuvelachtige streek met sterk geprofileerde rotskusten leent zich uitstekend tot het bekijken van alle facetten van het duinlandschap en het mariene leven langs de kustlijn van het Kanaal. Het enorme getijdenverschil, dat met zijn 7 à 8 meter ruim het dubbele bedraagt van onze kust, de sterke afwisseling van de kuststrook, van brandingrijke rotskusten tot wijde zandstranden, staat garant voor een boeiende variatie van sponzen en wieren, zakpijpen, slangsterren, krabbensoorten en vogels.

Koraalwier; *Corallina officinale*
(foto: Jan Bekaert)

Tijdens het weekend zal er uitvoerig uitleg verstrekt worden over het voorkomen en de ecologie van deze getijdengebieden, zodat u bij uw volgende bezoek aan de Belgische kust met een andere blik iedere dijkbreker, wat zeg ik, ieder steentje, zult aanschouwen. De datum van het weekend werd zo gekozen dat hij samenvalt met een redelijk gunstig getijde. Natuurlijk vergeten we ook de vogeltrek niet, al is dit zeker niet het hoofddoel van de reis. Begin oktober is de doortrekperiode voor vele zeevogelsoorten immers behoorlijk op gang, al hangt dit een beetje af van de weersgesteldheid. Vanop Cap Gris-Nez heb je dan ook de mogelijkheid om deze trek van nabij te volgen.

Wil je er bij zijn, reserveer dan alvast je agenda voor dit weekend van vrijdagavond 7 tot en met zondag 9 oktober, bel **na 12 april** naar Catherine Vandercruyssen en stort onmiddellijk je voorschot. Opgepast er zijn quasi enkel 2 persoonskamers beschikbaar ! Catherine bevestigt of er nog open plaatsen zijn en vanaf je storting van het voorschot op onze rekening is je boeking definitief.

Het laatste huisje rechts is ons hotelletje!!!
(foto: Jan Bekaert)

Een greep uit de overvolle agenda van het weekend doet je vast en zeker al watertanden:

- Een overdonderende (erg) vroegochtend-excursie naar de grootste vismijn van Europa, te Boulogne
- Een mariene excursie in een oude duikboothaven, waar we wierenzonatie en mariene leven op en onder de stenen in detail bekijken van lage tot hoge tij
- Een prachtige landschapswandeling in het heuvelachtige hinterland, gekenmerkt door struwelen en heggen, op zoek naar zang- en roofvogels
- 's Morgensvroeg de zeetrek vanop Cap Gris-Nez
- Plantenexcursie door het unieke duinenreservaat van de Ambleteuse, waar nog echte "wandele duinen" de streek onveilig maken en wie weet we nog eens een boomkikkertje horen of tegenkomen?

Als je dan nog weet dat we logeren in een familiepensionnetje gelegen op het strand, met een in de streek vermaarde excellente (Franse) keuken, dan verwacht je op het einde van de dag nog maar één ding: een zalige nachtrust!!!

Voor dit uniek evenement zal de richtprijs vermoedelijk rond de 125 €/persoon bedragen op basis van een tweepersoonskamer met één dubbel bed, 115 in een kamer met 3 of 4 bedden, 140 € voor een éénpersoonskamer. Aangezien de onderhandelingen met het hotel nog lopen, kunnen we je de definitieve prijs pas bij je inschrijving bevestigen. Ben je geïnteresseerd, stort dan zo vlug mogelijk een voorschot van 75 € per persoon op basis twee- of driepersoons of 95 € voor eenpersoons op rekening van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen (zie pag. 2) met vermelding van: Cap Gris-Nez en de namen van de deelnemers. Graag ook vermelden of je bereid bent te rijden. Het infopakket met verdere toelichting mag je tegen het einde van de zomervakantie verwachten.

Paartjes alikruiken (foto: Jan Bekaert)

Lokale algemene vergadering zaterdag 05/02/2005

Fotoreportage: Sonja Van Kerckhove en Luc Van Schoor

Hugo verwelkomt iedereen! Guido, onze nieuwe penningmeester (links) luistert al met volle aandacht!

Zaterdag 5 februari 2005 vond onze derde Lokale Algemene Vergadering plaats in Kasteel Steytelinck te Wilrijk. Gezelligheid troef! Naarstige kaboutertertjes van het bestuur aangevuld met andere al even gedreven leden toverden de zolderruimte van Kasteel Steytelinck om in een eerste klas kaas-en wijn restaurant. Al gauw bleek dat er nog meer stoelen, glazen, bestek en servetten dienden aangesleurd te worden. Het getal van de voorinschrijving van 56 personen is gestrand op 64 personen. Een onverhoopt geschenk, een blijk van vertrouwen.... Veel lachende gezichten, lekkere wijn, al even lekker appelsap. De kaasschotels van Ronny slinkten met de minuut. Ook het Turks en Marokkaans brood werd fel gesmaakt.

Omstreeks 21.00u verplaatste gans het gezelschap zich naar het officiële gedeelte van de Lokale Algemene Vergadering. Hugo, onze voorzitter, was de presentator van dienst met de nodige humor en kwinkslagen. We werden vergast op een fototerugblik met prachtige, soms ontroerende en dan weer geestige beelden van het afgelopen jaar. Na de nodige lachsalvo's kwamen we tot de kern van de zaak: het activiteiten aanbod 2005, voorstelling van de werkgroepen, het jaarverslag, de begroting, de verkiezing van het nieuwe bestuur en het aanduiden van de stemgerechtigde leden voor de Algemene Vergadering van Natuurpunt.

Het financiële verslag van 2004 en de begroting van 2005 werden goedgekeurd. Ronny Deckers stelde zich kandidaat bestuurslid en Peggy Beers kandidaat ondervoorzitter. Guido Callaerts stelde zich kandidaat als nieuwe penningmeester in het bestuur. Met handengeklap werd het bestuur 2005 goedgekeurd.

Als afgevaardigden voor de Algemene Vergadering Natuurpunt werden verkozen:
 Natuurpunt Beheer vzw: Peggy Beers
 Natuurpunt Studie vzw: Walter Van Spaendonk
 Natuurpunt Educatie vzw: Nancy Geldhof
 Beleidsraad Natuurpunt: Guido Callaerts
 Voor de kern Hobokense Polder: Danny Jonckheere
 3 extra stemgerechtigde op basis van ons ledenaantal: Luc Van Schoor, Hugo Waeterschoot en Bob Gabriels.

Nog iemand een glaasje wijn van de Wereldwinkel ?

Tijdens de avond kon men ook stemmen op de beste afdelingsfoto. Die prijs werd gewonnen door Gert Waeterschoot. (Het blijft in de familie niet waar?) Na het zeer warm officieel gedeelte kon men op de zolderverdieping tussen pot en pint verder keuvelen over de geslaagde avond en plannen maken voor een (hopelijk) rijk gevuld 2005. De conciërge doofde de lichten om 0.00u, maar voor mij mag de avond volgend jaar nog zeker en vast langer duren. Hint, hint.....

Daniella Van Peel

Jullie vinden het toch ook zo lekker ?

Lokale algemene vergadering zaterdag 05/02/2005

Fotoreportage: Sonja Van Kerckhove en Luc Van Schoor

Originele en lekker kazen versierd met kleurrijke groenten en fruit !

Iedereen luistert aandachtig naar de welkomstwoorden van onze voorzitter.

'Wat een gezellige avond!'

Wijnen van de Wereldwinkel, heerlijk en vriendelijk bediend

Sonja en Luc, alsook alle aanwezigen, toasten op een nieuw natuurjaar (foto: Walter Van Spaendonck)

Mogen wij nog niet beginnen ?

Dank aan alle aanwezigen voor hun betrokkenheid bij de afdelingswerking

Samen dromen van een vogelreisje naar Extremadura ?

Mieren (deel 2)

Herman Snoeck

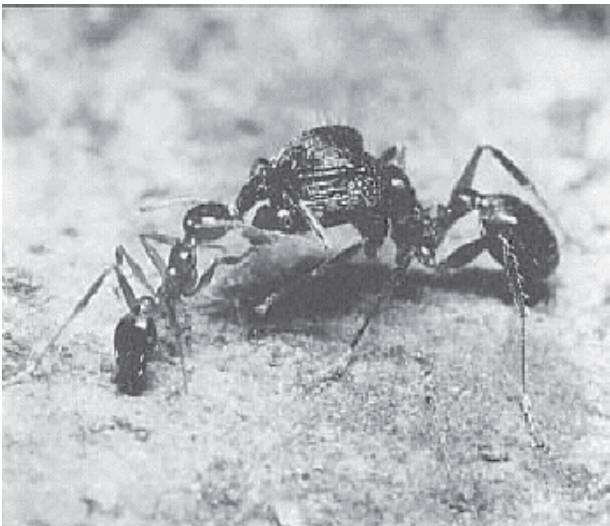
Taakverdeling

De koninginnen leggen eieren, de werksters zorgen voor het broed, de nestbouw en het voedsel. Soldaten vervullen niet alleen verdedigingstaken, maar helpen vaak ook bij de taken van de werksters.

De soldaten verdedigen het nest

Een drievoudige techniek komt daarbij aan bod: de grote kaken met massieve kop knippen met een schaarbeweging dwars door het harde pantser van vijanden; puntige sikkelvormige kaken doorpriemen met een boorstoot ieder aanvaller; de schild- of wigvormige kop kan dienst doen als stormram of verdedigingswal.

Bij sommige soorten gaan ze ook poppen roven uit nesten van andere mierensoorten. Die worden werksters in hun nest en werken daar als slaven.

Figuur 14: een soldaat wordt gevoed door een werkster

De activiteit van de werksters is genetisch bepaald en gebeurt met wegcijfering van het eigen belang: alles is gericht op het voortbestaan van de gemeenschap en de mierenstaat gaat voor het eigen leven.

De werkspecialisatie (broedverzorging, woningonderhoud, voedselaanvoer, bescherming) hangt af van de gestalte en lichaamsbouw maar ook van de leeftijd, derwijze dat een werksters van 'beroep' verandert naarmate het dier ouder wordt.

De grote werkers verblijven veelal in het nest voor de nestbouw en -reparatie, voor voedseldistributie en nestonderhoud. De kleine werkers gaan in alle richtingen op zoek naar voedsel.

In de regel werken werksters na hun uitkomen uit de pop tot 50 dagen in het nest: reiniging, opruimen van lijken,

verzorging van de koningin, verzorging van eieren, larven en poppen. Ze letten er op dat de larven een geschikte temperatuur en vochtigheid krijgen en voeden hen met voedsel, dat ze uit hun krop weer naar buiten brengen. De larven produceren zelf een door de kinderverzorgsters gegeerd speekselvocht.

De oudere werksters (dat is vanaf het moment dat hun eierstokken verschrompelen) doen buitendienst o.a. nestconstructie en voedselaanvoer. Allerlei zoetigheden en honingdauw wordt in de krop bewaard en ze delen het nadien onder elkaar. Insecten en insectenlarven wordt naar het nest versleept. Mieren eten veel rupsen en andere insecten: zij kauwen ze fijn en likken de sappen op die er uit vloeien.

Wellicht in verband met hun leeftijd verandert de ook agressiviteit der werkmieren. Wordt een mierrennest verstoord dan zullen sommige mieren ijlings wegvlugten, anders dolen onverschillig rond, maar andere trekken bitsig ten aanval. Van zodra een nest verstoord is gaan de werksters haastig de poppen opsporen om ze in veiligheid te brengen en ze tegen droogte en licht te vrijwaren.

De werksters brengen de winter slapende door: mieren verzamelen dan ook geen voedsel voor de winter

Levenscyclus

De koningin, als enige bron van nieuw leven, is gedurende haar veeljarige leefperiode (5 tot 10 jaar) de stammoeder van de kolonie. Ze zorgt voor de bevolkingsaan groei van de mierenstaat. Wat je in een mierenhoop ziet rondkrioelen zijn allemaal wijfjes.

Er zijn natuurlijk ook mannetjes, maar die verschijnen pas in bepaalde tijden van het jaar (uit onbevruichte eitjes) en dat is per soort zeer verschillend.

De mannetjes hebben welgevormde, blijvende vleugels. In het mierennest hebben ze geen echte functie, hoogstens wat voedseluitwisseling met andere volwassen mieren. Hun ganse lichaamsbouw is verder helemaal afgestemd op hun hoofdrol als producent van zaadcellen.

Na 9-10 maanden bereiken ze na de winter hun sexuele fase, ze nemen dan geen kropvoeding meer aan en leven van hun weefselreserve. Ze ledigen zelfs hun darm om deze met lucht te vullen. Daardoor kunnen ze bij de bruidsvlucht beter vliegen.

Tegen dat het zover is zijn er ook heel wat gevleugelde wijfjes geboren. Vóór de paringsvlucht zijn de maagdelijke koninginnen genoeglijke nietsdoeners, evenals de jonge mannetjes.

Op een warme zonnige dag in de zomer of de herfst vliegen de gevleugelde mannetjes en wijfjes in dichte zwermen uit. Alleen de sterkste mannetjes zullen in de lucht de kans krijgen om een koningin te bevruchten. Na de paring, die in de vlucht geschiedt vallen de mannetjes op de grond en sterven kort daarna.

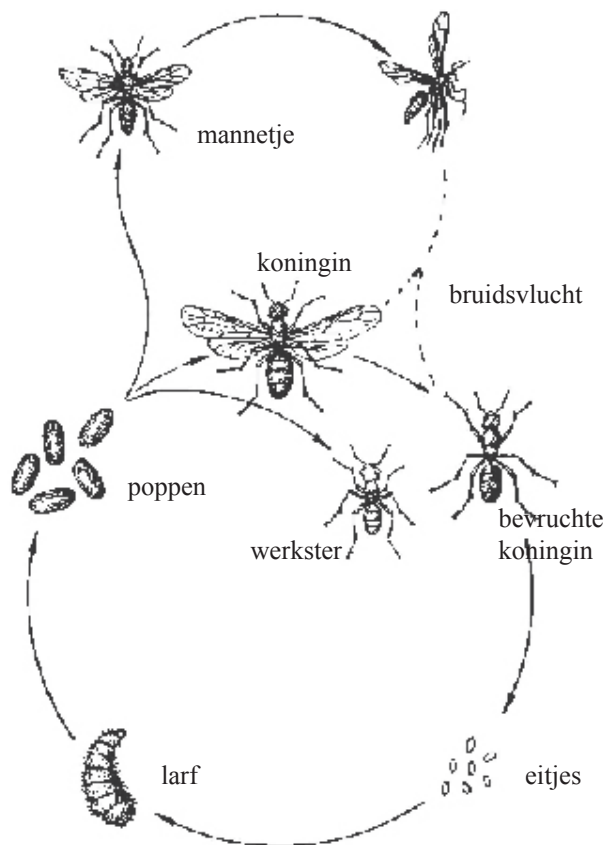
Figuur 15: Een bevruchte koningin trekt haar vleugels uit

De bevruchte koninginnen hebben een voorraad sperma voor hun hele verdere leven. Ze verliezen hun vleugels of wringen ze af langs voorbestemde breuklijnen. Hun eierstokken rijpen; het weefsel van de vliegspieren wordt als reservevoedsel verbruikt.

Bij soorten die meer dan één koningin per kolonie hebben worden ze door werksters terug in het nest gebracht. Bij soorten die maar één koningin in het nest hebben gaan de bevruchte koninginnen alleen of met de hulp van enkele werksters een eigen volk stichten. Ze graaft onmiddellijk een klein nest, legt eieren, voedt de eerste jongen en likt de larven zuiver. Ze voedt de larven met speeksel terwijl ze zichzelf voedt met nog niet uitgekomen eieren. Zodra er enige arbeidsters zijn uitgekomen, houdt de koningin op met broedzorg en beperkt zich nu alleen tot het leggen van eieren. Merkwaardig is wel dat die werkbeperking van de koningin omkeerbaar is: sterven vele werksters dan herneemt de koningin haar vroeger werkritme.

Bij andere soorten dringt de bevruchte koningin het nest binnen van een andere miersoort waar ze ofwel de rechtmatige koningin doodt en haar positie inneemt of naast deze koningin het eigen broed door de werksters laten grootbrengen.

De mieren hebben een volledige gedaanteverwisseling. Uit de eieren komen pootloze larfjes die, als ze volwassen zijn, verpoppen. Uit een pop sluipt dan een volwassen mier. De witte poppen (al of niet met cocon) worden dikwijls foutief mierenieren genoemd, de echte mierenieren zijn namelijk minuscule klein.

Figuur 16: Levenscyclus van de mier

Of uit een larve een werkster, een soldaat of een koningin groeit hangt af van veel factoren.

Het is zeker afhankelijk van het toegediende voedsel: bij een bepaalde miersoort ontstaan er soldaten indien de larven geaasd worden met vliegen, maar wanneer ze gespijsd worden met suiker worden het gewone werksters. De temperatuur heeft ook een invloed: uit winterieren ontstaan voor de helft koninginnen, voor de helft werksters, uit zomereieren vooral werksters. Ook de aanwezigheid van een actieve koningin is belangrijk: daardoor groeien er meer werksters, zonder koningin ontluiken er spoedig jonge koninginnen. Nog andere elementen hebben belang: de grootte van het ei (kleine eieren bij snel legritme brengen meer werksters), de ouderdom van de koningin...

In het najaar worden de koninginnen die niet meer productief zijn uit het nest verjaagd, waarna ze omkomen; de andere wijfjes overwinteren in het nest.

Behalve soorten met de gebruikelijke sociaallevende levenswijze bestaan er diverse sociaal-parasitaire miersoorten. Daarbij zijn verschillende fasen van parasitaire aanpassing en 'degradatie' te onderscheiden. Sommige soorten b.v. roven poppen uit andere mierenesten en voeden de daaruit komende werksters op tot slaven die al het belangrijke werk in het nest doen. Terwijl sommige van deze soorten ook zonder slaven kunnen leven, zijn andere soorten geheel op deze slaven aangewezen en b.v. niet meer in staat zelfstandig voedsel op te nemen. Tenslotte zijn er roofmieren die zelfs geen eigen werksters meer grootbrengen.

Wordt vervolgd

Fort 7 – Nabeschouwing van het winterseizoen

Het afgelopen winterseizoen werden heel wat beheerwerken uitgevoerd op Fort 7. We begonnen het beheerseizoen met de jaarlijkse vergadering van de beheerploeg waarop de planning en aandachtspunten besproken werden.

Nadien werden de gebruikelijke percelen gemaaid en het maaisel afgevoerd. De opkomst was vrij behoorlijk, met gemiddeld zeven beheerders (op zaterdag), en toch wel wat nieuwe mensen. We zijn al op weg met de uitbouw van een heuse damesploeg. Maar extra mensen kunnen we altijd gebruiken.

Nieuw voor dit jaar was het uitvoeren van maaiwerken op het glacis. Een grote klus waardoor wel wat achterstand op het schema werd opgelopen. Ook werd een deel jonge opslag tussen de aarden traversen op de linkerwal verwijderd, zoals voorzien in de beheervisie van het fort. Deze aarden traversen maken deel uit van de historische opbouw van het linker zijfront.

Dit jaar werden ook maai- en afvoerwerken uitgevoerd door leerlingen van het St. Jozefinstituut te Borsbeek en organiseerde de studentenclub van de Antwerpse biologen (Fabiant) hun jaarlijks werkweekend in het reservaat. Onder leiding van Johan Baetens stonden zij onder andere in voor het verwijderen van het wachthuisje aan de betonweg.

Ook op andere vlakken was er heel wat in beweging rond het reservaat. Op 12 september organiseerde onze afdeling activiteiten rond de Open Monumentendag in het reservaat, en in november mochten we de Steinerschool Lohrangrin ontvangen voor een ludieke avondactiviteit voor hun Sint-Maartensfeest.

Op 5 en 6 februari vond het fortentelweekend van de Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt plaats, waarbij Fort 7, onder leiding van Hugo Waeterschoot, werd geteld.

's Morgens in de vroege, netjes op een rij: Charlotte, Lucy, Peggy, Els, Veerle (foto: Johan Baetens)

En tussendoor was er tijd voor natuurwaarnemingen. Zo lieten Houtsnip en Sperwer zich regelmatig opmerken, werd het karkas van een jonge Bosuil gevonden en werden enkele overwinterende Vinpootsalamanders gevonden. Niet slecht voor een reservaat op de rand van het Antwerps grootstedelijk gebied.

Het einde van het jaar luidt ook altijd administratieve taken in. Naar goede gewoonte werd ook dit jaar het jaarverslag van het reservaat en de begroting 2005 bij Natuurpunt Beheer ingediend. Het indienen van de begroting is noodzakelijk om aanspraak te kunnen maken op beheerssubsidies van de Vlaamse Gemeenschap. Momenteel wachten we de goedkeuring van de begroting door Natuurpunt af. Tenslotte willen we alle mensen bedanken die zich het afgelopen jaar hebben ingezet voor de werking van het natuurreservaat Fort 7.

Johan De Ridder en Peggy Beers

Nieuwe ANKONA jaarboek

Het nieuwe ANKONA jaarboek is uit en het staat weer boordevol interessante artikels over natuur in onze provincie. Een overzichtje:

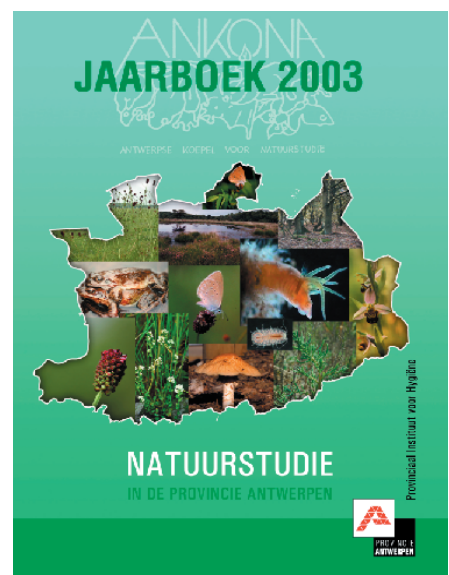
- Overzicht van de korstmossen in onze provincie
- Autochtone bomen en struiken in onze provincie
- Heikickers in het Groot en Klein Schietveld
- Plan Pimpernel: voorbeeld van een plaatselijk soortontwikkelingsplan
- Een studie naar wilde planten in de stad Antwerpen
- Een nieuwe paddestoel: de Geaderde Leemhoed

• Nieuwe inwijkelingen in onze kanalen: de zoetwaterpolychaet *Hypania invalida*, de platworm *Dendrocoelum romanodanubiale* en de Donaupissebed.

En natuurlijk bevat het boek zoals steeds het uitgebreide literatuuroverzicht met referenties naar publicaties over natuurstudie in onze provincie vanaf 1997.

Het boek is nog tot 15 augustus te verkrijgen aan 8,5 € (daarna 11 €).

Meer info op de ANKONA website: www.ankona.be of telefonisch op het nummer: 03 259 12 88.

Resultaten vleermuistelling Fort 7

Wim van Deynze

Op zaterdag 5 februari werden de vleermuizen op Fort 7 geteld. Deze telling kadert in de telling die de Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt tijdens dit ganse weekend organiseert. In Fort 7 werden er 35 vleermuizen waargenomen, verdeeld over 6 soorten: Dwergvleermuis, Watervleermuis, Baardvleermuis, Grootoorvleermuis, Laatvlieger en Franjestaart (zie tabel). De temperatuur buiten was dit jaar 5°C.

De totale populatie overwinterende vleermuizen in de Antwerpse fortengordels bedraagt meer dan 5000 dieren. Hiermee zijn deze forten met ruime voorsprong de belangrijkste winterslaapplaatsen voor vleermuizen in Vlaanderen.

		29-12-01	21-12-02	07-02-04	05-02-05
Snorvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	17	11	19	20
Watervleermuis	<i>M. daubentonii</i>	5	10	3	6
Franjestaart	<i>M. nattereri</i>	2	1	2	1
Meervleermuis	<i>M. dasycneme</i>		1	1	0
	<i>Myotis spec</i>		1	1	2
Dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipi</i>	1	3	4	3
Grootoorvleermuis Gew	<i>Plecotus auritus</i>	1	1		2
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	1			0
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>				1
	Totaal	27	28	30	35
Andere waarnemingen in het Fort					
Dagpauwoog	<i>Inachis io</i>	67			2
Kleine vos	<i>Aglais urticae</i>	1			
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>	1			1
Roestjes	<i>Scoliopteryx libatrix</i>				110
Aziatische lieveheer- beestjes	<i>Harmonia axyridis</i>		4000	1000	700

Waarnemingen in onze omgeving

periode 16 nov. – 15 feb.

Hoboken

Commandant Van Laethemstraat:

Pimpelmees: 4 (J.D. 5/01/05)
Koolmees: 8 (J.D. 5/01/05)
Vink: 14 (J.D. 5/01/05)
Groene Specht: 1 (J.D. 5/01/05)
Grote Gele Kwikstaart: 1 (J.D. 5/01/05)
Roodborstje: 2 (J.D. 5/01/05)

Hobokense Polder

IJsvogel: 1 (A.D. 9/12)
Tafeleend: 25 (A.V.L. 02/02)
Bergeend: 17 (A.V.L. 02/02)
Krakeend: 8 (A.V.L. 02/02)
Slobeend: 2 (A.V.L. 02/02)
Wintertaling: 18 (A.V.L. 02/02)
Pijlstaart: 2 (A.V.L. 02/02)
Kuifeend: 2 (A.V.L. 02/02)
Canadese Gans: 4 (A.V.L. 02/02)
Kievit: 120 (A.V.L. 02/02)
Grote Lijster: 2 (A.V.L. 02/02)
Ransuil: 1 (A.V.L. 02/02)

Wilrijk

Koornbloemstraat:

Goudhaantje: 1 (T.&M. L.J. 26&27/11)

Bist

Witte Kwikstaart: 1 (I.&W.V.H. 2/12)

Legerstraat

IJsvogel: 1 (I.&W.V.H. 12, 27 &29/12)

Fort 7

Houtsnip: 1 (T.W. 25/01)
Canadese Gans: 15 (J.D.R. 29/01)
Bosuil (roep): (I.&W.V.H. 24& 26/01 & 3/02)
Bosuil (dood): 1 (KS 05/02)
Nijlgans: 2 (06/02)
Boomkruiper : 1 (06/02)
Mandarijneend: 1 (L.D. 13/02)
Slobeend: 2 (L.D. 13/02)

Hove

Kerkhof:

Pestvogel: 17
(W.V.D. 9/02)

Edegem

Romeinse put:

IJsvogel: 1 (J.C. 11/12)

Fort 5:

Aalscholver: 1 (J.C. 18/12)
Fuut: 1 (J.C. 18/12)
Tafeleend: 16 (J.C. 18/12)

Pestvogel, Bombicilla garrulus, te Hove, Foto Kris De Rouck

Trude & Michiel Leeuws-Janssens (T.&M. L.J.), Johan Claessens (J.C.), Jos Dammekens (J.D.), Wim Van Deynze (W.V.D.), Andre Driesen (A.D.), Andre Van Langenhove (A.V.L.), Lucy Denaeve (L.D.), Tuur Wuyts (T.W.), Johan de Ridder (J.D.R.) en Kim Servranckx (KS), Ivo en Walter Van Havermaet (I.&W.V.H.)

Nieuwe soorten in 2004

Wim Mertens

Het voorbije jaar werden alweer enkele nieuwe soorten voor de Hobokense Polder ontdekt. Het nachtvlinderonderzoek leverde niet minder dan 37 nieuwe soorten op (zie elders in dit nummer). Ook op de excursie van de insectenwerkgroep werden nieuwe soorten genoteerd. Niet onverwacht, gezien de aandacht ook gericht was op sprinkhanen en spinnen, die voordien nauwelijks werden onderzocht.

Tot nog toe werden, voor zover we weten, maar twee sprinkhaansoorten op naam gebracht in de Hobokense Polder, met name het Gewoon Spitskopje (*Conocephalus dorsalis*) en de Grote Groene Sabelsprinkhaan (*Tettigonia viridissima*). De insectenwerkgroep nam volgende soorten waar in de voormalige volkstuintjes aan de Schroelaan: Krasser (*Chortippus parallelus*), Zeggedoortje (*Tetrix subulata*) en Boomsprinkhaan (*Meconema thalassinum*) (in de populierenaanplanting). Later vond ik ook nog de Bruine Sprinkhaan (*Chortipus brunneus*) in de Graspolder. Dit brengt het voorlopig totaal op 6 soorten. Hopelijk wordt de lijst dit jaar verder aangevuld.

Van het libellenfront melden we dat de Kleine Roodoogjuffer (*Erythromma viridulum*) voor het eerst sinds jaren terug is opgedoken. Tientallen exemplaren vlogen in augustus boven de uitdrogende plassen van het afgeplagde Rallegat waarin zich een dichte vegetatie van ondergedoken en half boven het water uitstekende waterplanten bevond zoals Tenger Fonteinkruid (*Potamogeton puschilus*) Sterrekroos (*Callitriche spec.*), Aarvederkruid (*Myriophyllum spicatum*) en Stijve Waterranonkel (*Ranunculus circinatus*). De meest algemene libel dit jaar was de Bruinrode Heidelibel (*Sympetrum striolatum*). Voorgaande jaren was deze titel weggelegd voor de Bloedrode Heidelibel (*S. sanguineum*). De Zwarte Heidelibel (*S. danae*), vroeger ook algemeen in augustus en september, wordt de laatste jaren daarentegen niet meer waargenomen.

Vanzelfsprekend werden ook weer een aantal nieuwe plantensoorten gevonden in 2004.

Gewoon Sneeuwkllokje (*Galanthus nivalis*), Bermooievaarsbek (*Geranium pyrenaicum*), Wijdvertakte Klaver (*Trifolium diffusum*) en Bergvrouwenmelk (*Alchemilla monticola*) zijn geen inheemse planten. De eerste twee zijn wel ingeburgerde soorten. Dit betekent dat deze ingevoerde, planten zich hier nu zelfstandig voortplanten en permanente levensvatbare populaties vormen. Het Sneeuwkllokje stond in maart in bloei op de oude Scheldedijk onder een Okkernoot. De aanwezigheid van deze stinsenplant duidt veelal op vroegere tuinen of op het storten van tuinafval. Bermooievaarsbek, een forsere uitgave van zijn familiegenoten Kleine en Zachte Ooievaarsbek, is afkomstig uit Zuid Europese bergstreken, het Zwarte Zee- en Atlasgebied. De soort vestigde zich in de 18de eeuw in West-Europa en breidde zich gestadig uit. In Vlaanderen is hij vrij zeldzaam. Zoals de naam doet vermoeden is het een typische berrmpplant, die ook voorkomt op dijken. Nu dus ook op de Scheldedijk in Hoboken.

Heidelibel (*Sympetrum sp.*), in de Hobokense Polder op de foto is niet te zien of het de Bloed-, de Bruin- of de Steenrode Heidelibel is (foto: Toon Verbruggen)

Bergvrouwenmelk, waarvan de determinatie misschien nog wel eens moet worden bevestigd, groeide samen met Muskuskaasjeskruid op het schraalste plekje van de polder, een zandige plek die na 30 jaar nog steeds erg spaarzaam begroeid is met o.a. Duinriet, Zandzegge, Rendiermos en Ruig Haarmos. Het is een soort die (nog) niet is opgenomen in de Vlaamse standaardlijst van niet inheems soorten en volgens de Flora Databank (<http://flora.instat.be/flora>) slechts op drie andere plaatsen in Vlaanderen werd aangetroffen.

Een andere zeer zeldzame plant in Vlaanderen, de Wijdvertakte Klaver, wordt beschouwd als efemere soort. Dit betekent dat de soort zich hooguit enkele jaren kan handhaven zonder zich voort te planten. Toch verscheen deze soort hoogstwaarschijnlijk spontaan op twee verschillende plaatsen in de Hobokense Polder. Het betreft beiden open vegetaties. Eén aan de rand van een uitgegraven poel en één in het hooiland ter hoogte van de Castrol.

Ook dicht bij de Castrol, in de berm van de Benzineweg, staat een tamelijk grote populatie Duinroosjes (*Rosa pimpinellifolia*). Deze dwergstruik met typische purperzwarte bottels is hier wel stevig uit de kluiten gewassen. In Vlaanderen komt deze soort van ontkalkte duinhellingen, op drie uitzondering na, uitsluitend voor langs de oostkust, tussen Nieuwpoort en de Franse grens. We vonden ook drie nieuwe wilgen, waarvan twee kruisingen. Dat we ze nu pas vinden is uitsluitend te wijten aan het gebrek aan aandacht voor wilgen in het verleden. Duitse Dot (*Salix dasyclados*) en *Salix x mollissima* (geen Nederlandse naam) zijn typische soorten voor de Scheldeschorren die vroeger werden aangeplant in grienden. Ze staan dan ook op de buitenkant van de Scheldedijk. Bindwilg (*Salix x rubens*), een kruising tussen Schiet- en Kraakwilg, is een boomvormige wilg waarvan de kruin breder uitgroeit dan bij de schietwilg. Hij wordt vaak als knotwilg aangeplant.

Stinsenplanten zijn typisch voor oude parken en tuinen, waar ze meestal onder (aangeplante) loofbomen groeien op een vruchtbare en goed doorlatende bodem. Ze zijn meestal door de mens aangeplant, maar handhaven zich lange tijd.

Op de drooggevalle kale bodem van het afgeslagde Rallegat verscheen de laatste nieuwe vondst: Waterpostelein (*Peplis portula*). Dit tengere plantje groeit inderdaad meestal in laag blijvende pioniersvegetaties op vochtige bodem. In Vlaanderen komt het voornamelijk in de Kempen voor.

*Gewone Pastinaak,
Pastinaca sativa*

Drie soorten werden voor het eerst terug waargenomen na 1990. Minstens vijf forse exemplaren van de Gewone Salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*) stonden verspreid langsheen het rode

wandelpad. Deze typische bosplant wordt verspreid door vogels die de zwarte bessen eten, maar gezien de lokatie hebben ze in de Hobokense Polder waarschijnlijk menselijke hulp gekregen. De Gewone Pastinaak (*Pastinaca sativa*) in een wegberm en de Welriekende Ganzenvoet (*Chenopodium ambrosioides*) langs de Schelde hebben het gebied waarschijnlijk wel op eigen houtje bereikt.

Bronnen:

Verloove, F., Ingeburgerde plantensoorten in Vlaanderen, 2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud nr. 20, Brussel.

De Langhe, J.E., Delvosalle, L., Duvigneaud, J., Lambinon, J., Vanden Berghen, C., Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden 1995. Nationale Plantentuin van België, 1995.

Flora Databank (<http://flora.instatat.be/flora>)

Deze handelaars ondersteunen de Hobokense Polder

Het natuurgebied de Hobokense Polder is reeds jarenlang een flink bezocht gebied met een hoge maatschappelijke en ecologische waarde. Mede dank zij de onderhouds- en beheerswerken van enthousiaste WHOPPERS is het dan ook een pareltje geworden in de Antwerpse Zuidrand. Maar een natuurgebied beheren kost geld. Vandaar dat we vanaf oktober 2004 de handelaars in onze regio de kans geven ons te sponsoren met als tegenprestatie 4 x een vermelding in ons ledenblad.

Met het verkregen geldbedrag trachten we in de Hobokense Polder een deel van de **wandelpaden toegankelijk te maken voor rolstoelgebruikers** en hen eveneens de mogelijkheid te bieden om vogels te observeren vanuit een **aangepaste kijkhut**.

Ons zeer gewaardeerd lid André Driesen van Hoboken bezocht onderstaande handelszaken en wist hen te motiveren om een geldelijke ondersteuning te verlenen. Bedankt, André, voor je inzet en proficiat!

Met onze hartelijke dank voor de financiële bijdrage

- **Fietsenwinkel Hobobikes bvba**, Kapelstraat 137 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47
- **Slagerij Thijs-Buijs**, Steynstraat 317 2660 Hoboken Tel. 03/830 34 23
- **Uurwerken-juwelen-optiek De Mey**, Kioskplaats 81-83 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12
- **Tuinaanleg Huylebroeck**, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90
- **Slagerij Goeminne**, Kapelstraat 185 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 22
- **Gereedschappen Draaiboom Van den Bosch**, Antwerpsesteenweg 156-160 2660 Hoboken Tel. 03/828 57 04
- **Noten en droge vruchten Nuts Bvba.**, Lage weg 44 2660 Hoboken Tel. 03/829 04 96
- **Instituut "De Lelie" schoonheidsverzorging Vercauteren Anita**, Lelieplaats 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 16
- **Firma Procap**, Plastieken dopjes, Schroeilaan 15 2660 Hoboken
- **Bakkerij-ijssalon-koffiehuis Kiosk**, Kioskplaats 85-87 2660 Hoboken Tel. 03/827 87 51
- **Taverne De Schorre**, Graspolderlaan 32 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96
- **N.V. Van den Heede, onderhoudswerken aan schoorstenen**, Reepstraat 98 9170 Sint-Gillis-Waas Tel. 03/777 61 89
- **BVBA Javebo**, J. Stormstraat 29 2660 Hoboken Tel. 03/827 46 05
- **Schrijnwerkerij De Nayer**, Hertog Van Brabantlei 47 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28
- **Meubelmakerij De Nayer**, Hertog Van Brabantlei 47 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28
- **Drukkerij Frank Rypens**, P. V. D. Eedenstraat 45 2660 Hoboken Tel. 03/827 84 14
- **Bacob-Dexia Bank**, Kioskplaats 62 2660 Hoboken
- **Verzekeringen en beleggingen Alert N.V.**, Kioskplaats 60 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50
- **Taverne De Zwaan**, Statielei 76 2640 Mortsel Tel. 03/440 65 23
- **Loodgieterij De Lauwer**, Den Haaglaan 90, 2660 Hoboken Tel. 03/825 42 85
- **Beenhouwerij Van Der Keere**, Kapelstraat 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01

Nachtvlinderwaarnemingen Hobokense Polder 2004 – 2005

Vorig jaar zijn de nachtvlinderwaarnemingen op de Hobokense Polder herstart door Guido De Prins van de Vlaamse Vereniging voor Entomologie. Een uitstekende gelegenheid om aan de hand van de soortenverschillen tussen vroeger en nu veranderingen te meten in de evolutie in het gebied. Vorig jaar werden 168 verschillende soorten waargenomen, en het vermoedelijke totaal waargenomen soorten sinds 1975 bedraagt meer dan 250.

Deze waarnemingen zullen ook doorgaan in 2005 en zijn dikwijls sensationeel. Iedereen die wil komen kijken is van harte welkom. Ze gebeuren waarschijnlijk de zaterdag van het eerste weekend of vrijdag of zaterdag van het tweede weekend van de maand, rond nieuwe maan. De waarnemingen zullen gebeuren op licht en op gesuikerd smeersel, reeds vanaf de eerste lentedagen. Motregen kan geen kwaad. Vermits er meestal pas de dag zelf wordt beslist om te gaan waarnemen kan je jezelf best informeren door te bellen naar Guido De Prins zelf op het nummer 0485/56 87 81 of naar Toon Verbruggen op 0479/29 86 44.

Korte historiek

Vroeger, tussen 1975 en 1995, werd er sporadisch waargenomen, een beetje op het goed valle uit. Er werd wel verscheidene keren waargenomen, maar nooit systematisch en nooit werden de data in 't oog gehouden, zodat we niet op elk moment in een jaar genoeg keren aanwezig waren. Ook werd er geen gebruik gemaakt van stroop of smeer en er werd ook niet laat in het jaar geïnventariseerd. Dat proberen we in deze inventarisperiode wel te doen. Een overzicht van 1975 tot 1995 wordt op aanvraag doorgestuurd.

2004 inleiding

Er werden 2 plaatsen uitgekozen om steeds te werken: 1) de Metaalstraat (zijstraat van de Naftaweg) aan de twee betonpalen waar het open gedeelte begint en 2) aan de schroeiilaan achter PROCAP voorbij de beek achter het populierenbos.

Bijna steeds werden er 2 of 3 lampen opgesteld met daarbij meestal een vertikaal en een horizontaal laken.

Er werd al dan niet gebruikt gemaakt van eierschalen. Dit om een verder geplaatste lamp nu en dan te kunnen gaan onderzoeken, de vlinders gaan rusten (schuilen) in de eierschalen en zitten dan netjes stil. Enkel in het najaar werd er alleen gewerkt met stroop of smeer (rode wijn gemengd met suiker). Dit wordt ofwel op boomstammen, aangebracht, ofwel in koorden gedrenkt en aan takjes opgehangen. Tot een 3-tal dagen erna konden wij op die aangebrachte plaatsen nog dieren vinden. De geur trekt de vlinders aan en ze eten er gretig van omdat er in deze periode geen of zeer weinig nectar te vinden is. Sommige van deze soorten overwinteren ook als imago en hebben dan voedselreserves hard nodig. In het populierenbos had deze werkwijze groot succes, wat blijkt uit de volgende cijfers, meer dan 400 exemplaren op vijf waarnemingen:

03/10/2004:	nachtwaarneming: enkel op smeer (8 soorten, 77 exemplaren).
19/10/2004:	nachtwaarneming: enkel op smeer (5 soorten, 61 exemplaren).
20/10/2004:	op de smeerplaatsen van gisteren (4 soorten, 86 exemplaren).
03/11/2004:	nacht, op licht en op smeer (7 soorten, 81 exemplaren).
04/11/2004:	nacht, op smeer van gisteren (3 soorten, 123 exemplaren).

Van 1975 tot 1995: 234 soorten en 3598 exemplaren
Er werden reeds 31 nachtwaarnemingen georganiseerd en 18 dagwandelingen.

In 2004: 168 soorten en 2664 exemplaren

Totaal aantal soorten :271 soorten en 6262 exemplaren

Er werden 37 nieuwe soorten in 2004 waargenomen

PSYCHIDAE (zakdragers)

Psyche casta (Pallas, 1767), Gewone Zakdrager: bV-eVII, 1 generatie.

LASIOCAMPIDAE (spinners)

Poecilocampa populi (Linnaeus, 1758), Zwarte Herfstspinner: bX-bXII, 1 generatie.

GEOMETRIDAE (spanners)

Stegania trimaculata (Villers, 1789), Drievlekspanner: trekvlinder V en VI en in VIII,X; 2 generaties. Voorkomen: tot voor kort in België enkel uit Brabant gemeld. Nu ook al een paar jaar uit onze provincie. De soort is erg gebonden aan gunstige zuidenwinden om tot hier

te geraken. Ze komt vooral voor in het zuiden van Europa. In 2003 in kleine aantallen gevonden. In 2004 minder.

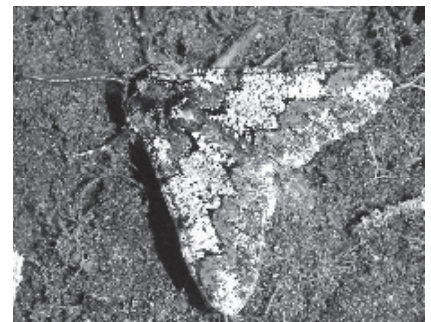
Epione repandaria (Hufnagel, 1767), Puntige Zoomspanner: bVI-bXI, 2 generaties.

Biston strataria (Hufnagel, 1767), Vroege Spanner: mII-mV, 1 generatie.

Peribatodes rhomboidaria ([Denis & Schiffermüller], 1775), Taxisspikkelspanner: eVI-mX, 1, soms 2 generaties.

Lomographa temerata ([Denis & Schiffermüller], 1775), Witte Schaduwspanner: mIV-eVII, 1 generatie.

Geometra papilionaria Linnaeus, 1758, Zomermeter, Zomervlinder, Groene Zomermeter: mVI-eVIII,

Biston strataria (foto Toon Verbruggen)

1 generatie.

Cyclophora albipunctata (Hufnagel, 1767), Berkenoogspanner: bIV-eVIII, 2 generaties.

Cyclophora linearia (Hübner, [1799]), Gele Oogspanner: eIV-BIX, 2 generaties.

Voorkomen: verbreid in loofbossen met Beuk, nooit talrijk, niet gewoon!

Xanthorhoe designata (Hufnagel, 1767), Koolbandspanner: mIV-mIX, 3 generaties.

Epirrita dilutata ([Denis & Schiffermüller], 1775), Herfstspanner: bX-VXII, 1 generatie.

Epirrita autumnata (Borkhausen, 1794), Novemberspanner: bX-eXI, 1 generatie.

Operophtera brumata (Linnaeus, 1758), Kleine Wintervlinder: bX-w-eIII, 1 generatie.

Eupithecia assimilata Doubleday, 1856, Hopdwergspanner: bIV-mIX, 2 generaties.

Acasis viretata (Hübner, [1799]), Groene Blokspanner: mIV-bX, 2 generaties.

Voorkomen: voornamelijk in de Kempen en Voorkempen maar ook daar zeldzaam. de soort is lokaal op zandgrond.

NOTODONTIDAE (tandvlinders)

Drymonia ruficornis (Hufnagel, 1766), Maantandvlinder: mIV-bVI, 1 generatie.

Pheosia gnoma (Fabricius, 1787), Berkenbrandvlerkvlinder: mIV-eIX, 2 generaties.

Harpyia milhauseri (Fabricius, 1787), draak: mIV-mVIII, 1 generatie.

NOCTUIDAE (uilen)

Schranksia costastrigalis (Stephens, 1834), Gepijlde Micro-Uil: eV-bXI, 2 generaties.

Paradrina clavipalpis (Scopoli, 1763), Huisuil: "trekker", bijna alle maanden van het jaar waar te nemen, vooral: V-VI en VIII-IX, verscheidene generaties.

Actinotia polyodon (Clerck, 1759), Gevlamde Uil: eIV-eVIII, 2 generaties.

Lomaspilis marginata (foto Toon Verbruggen)

Chloantha hyperici ([Denis & Schiffermüller], 1775), Sint-Janskruiduil: trekvlinder, dit is eerste melding uit de provincie Antwerpen!!!

Voorkomen: recent in alle provincies in het zuiden van België waargenomen.

Ook in Oost-Vlaanderen. Uit de provincie Antwerpen voor het eerst dit jaar: Hoboken 20/05/2004 (GDP) & Kapellen 19/08/2004 (Chris Steeman)

Cosmia pyralina ([Denis & Schiffermüller], 1775), Maanuiltje: eVI-mVIII, 1 generatie.

Voorkomen: buiten de Kalkstreek komt deze soort slechts zeer sporadisch voor. Vooral in bosachtige gebieden ook buiten de zandgronden.

Xanthia togata (Esper, 1788), Wilgengouduil: mVIII-eX, 1 generatie.

Xanthia ocellaris (Borkhausen, 1792), Populierengouduil: bVIII-eX, 1 generatie.

Agrochola lota (Clerck, 1759), Zwartstipvlinder: eVIII-mXI, 1 generatie.

Omphaloscelis lunosa (Haworth, 1809), Maansikkeluil: mVIII-mX, 1 generatie.

Voorkomen: de noordgrens van haar areaal in West-Europa loopt door Nederland. Voor 1940 was het een erg zeldzame soort. Nu kan ze op de geschikte biotopen erg talrijk voorkomen.

Eupsilia transversa (Hufnagel, 1766), Wachtervlinder: mIX-w-mV, 1 generatie.

Apamea unanimitas (Hübner, [1813]), Rietgrasuil: mV-eVII, 1 generatie.

Voorkomen: een vochtminnend dier dat met recht zeldzaam mag worden genoemd.

Rhizodra lutosus (Hübner, [1803]), Herfst-Rietboorder: bVIII-bXII, 1 generatie.

Orthosia cruda ([Denis & Schiffermüller], 1775), Kleine Voorjaarsuil: bIII-mV, 1 generatie.

Orthosia munda ([Denis & Schiffermüller], 1775), Dubbelstipvoorjaarsuil: eII-eV, 1 generatie.

Agrotis clavis (Hufnagel, 1766), Geogde Worteluil: mV-eVIII, 1, soms 2 generaties.

Voorkomen: tamelijk zeldzaam, met een voorkeur voor zandgronden

LYMANTRIIDAE (donsvlinders)

Sphrageidus similis (Fuessly, 1775), Donsvlinder: mVI-mX, 2 generaties.

ARCTIIDAE (beervlinders)

Eilema griseola (Hübner, [1803]), Glad Beertje: mVI-eIX, 1 soms 2 generaties.

Eilema sororcula (Hufnagel, 1766), Geel Beertje: mIV-eVI, 1 generatie.

Evaluatie:

Enkele losse bedenkingen:

- Door het meer systematisch waarnemen zijn er veel meer najaarssoorten aan het licht gekomen.
- Door het verder evolueren van het gebied zelf zijn er ook meer "bosinsecten" aanwezig.
- De laatste zomers zijn erg warm geweest, zeker die van 2003 wat heel wat soorten uit het zuiden ertoe heeft aangezet om naar het noorden te trekken.
- Toch blijven er steeds een paar lukrake waarnemingen die ons doet hopen dat er steeds nieuwe ontdekkingen te doen zijn en wat maakt dat elk waarnemingsjaar spannend en anders blijft.

Er zijn volgens mij twee grote veranderingen aan de gang, dat is echter een voorlopige prognose die enkel mits onderzoek in de volgende jaren zal bevestigd kunnen worden:

- 1) het gebied is zich verder aan het "bebossen", bosrijk en bosrijper aan het worden. Er komen meer vlindersoorten voor die eerder in bossen voorkomen dan in open gebied.
- 2) Een tweede en spijtige zaak is dat de echte rietsoorten en natte grasland dieren minder in aantal zijn. De vervuiling rond het hele Antwerpse havengebied heeft daar zeker wat mee te maken. Toch kan er kleinschalig zeker wat aan gedaan worden: o.a. het niet ineens maaien van het hele grasgebied maar in derden, ook kan men best een meter zijkant laten staan... de rupsen worden dan minder massaal weggemaaid.

Steeds tot verdere inlichtingen bereid:

Guido De Prins

Markiezenhof 32, 2170 Merksem
Tel.: 03/ 289 73 94, GSM: 0485/56 87 81
e-mail: guido.deprins@pandora.be

't rAntGroentje !

Kinder- en jongeren "natuurpunt"hoek !

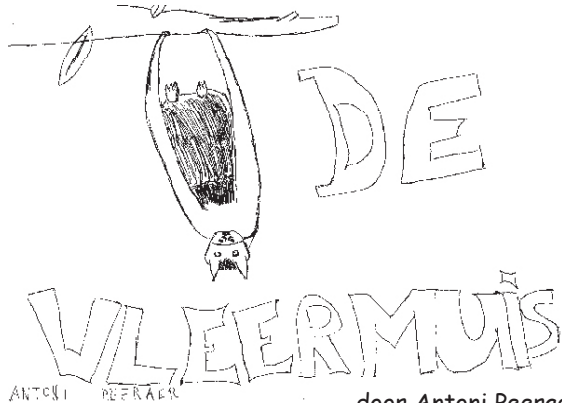
Hoi natuurvriendje,

Vleermuizen

In Fort 7 viel deze winter weer heel wat te beleven. Zo zag je er op 5 en 6 februari allerlei grote en kleine mensen rondlopen met zaklampen en gaslantaarns. Wat gingen ze hiermee doen? Wel, ze gingen in alle donkere hoeken en spleten van het fort op zoek naar vleermuizen. Ze hadden namelijk in onze IJsvogel geleerd hoe en waar deze kleine zoogdiertjes leven en in de winter hun winterslaap houden. Ze moesten wel heel stil zijn hoor.

De twaalf kinderen die aan onze vleermuisdag meededen, vonden het reuze spannend en dat ze er wat van geleerd hebben, blijkt uit deze versjes die ze er achteraf over maakten.

Nancy Geldhof

door Antoni Peeraer

Vladimier door Cami

De vleermuis Vladimier fladdert door het bos,
beneden huppelen de konijntjes over het mos.
Daar een mug,
snel, snel vlug!
Mmm...heerlijk toch,
zijn er nog?
Roestjes, dat is wat ik zo graag lust,
ik vang ze vaak met nonkel Gust.
Ik schep ze op met mijn staart,
in vliegens vlugge vaart.
Ik hang ondersteboven aan een tak,
dat doe ik op mijn gemak.
Ik roep heel luid
en maak een hoog geluid.
Maar, kijk eens hoe ik gaap,
ik begin aan mijn winterslaap.
Ik ben moe, mijn oogjes vallen toe.
Toedeloe!

Vleermuizen door Lotte Bosmans

Ze slapen in het donker.
Ze zijn heel mooi.
We hebben ze gezien.
Er zijn verschillende soorten.
Ze hebben ook verschillende kleuren.

Lentespeurtocht

Kon je er toen niet bij zijn en heb je toch zin gekregen om mee te doen, dan hoef je niet lang te wachten want op zondag 17 april om 13u30 gaan we een lentespeurtocht houden!

Deze keer gewapend met loepen, potjes en verrekijkers gaan we onderzoeken waar er al vogels broeden, of de Tjiftjaf al uit het zuiden terug gekomen is en wat planten zoal doen om voor hun bloemetjes een goed plaatsje te veroveren. Daarna gaan we ook nog iets lekkers maken met (on)kruid.

We komen samen om 13u30 aan de hoofdingang van het Schoonselhof voorzien van warme kleding, stevig waterdicht schoeisel en een vieruurtje.

Kriebelbeestjes

En ben jij ook al nieuwsgierig wat we de volgende keer gaan doen?
Dan kan ik je al een geheimje verklappen. Jullie kunnen alvast zaterdag 6 augustus een hele dag vrij houden.
We gaan dan van alles leren en doen over insecten. Wat precies dat lees je in de volgende rAntGroen!

**Verlagen van de periode 16 februari 2004 tot en met 15 mei 2005
te verzenden naar André De Mul, Lucas Henninckstraat 41 2610 Wilrijk
of per email: demul.andre@belgacom.net**

Vogeltocht Oosterschelde en Veerse Meer,

zo. 14/11/2004

Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Peggy Beers
Aantal deelnemers: 26
Verslag: Thierry Depauw

We starten bij de Yerseke Moeren en Slikken. Ja, nog van gehoord hé! Niet moeilijk, dat is jaren geleden het startpunt geweest van 't Zeeland drieluik met Carlos Tijdgat, weet je wel. Nu was het toch een flinke poos geleden. Maar er is zoveel boeiends in Zeeland en de dagen zijn toch zo kort, oh zo kort. De Moeren, uitverkoren gebied voor 5 à 6.000 Kolganzen. Nu ook reservaat. Geen jacht. Rust en ruimte. Ja, ja, al direct vijf soorten. Kol-, wat Grauwe -, maar ook Rot- en Brandganzen. Nou ja, Nijlganzen. Overal aanwezig: Smienten en Kievieten. De hele dag regelmatig wolken Goudplevieren.

Buizerd, Torenavalk, maar ook alles de lucht injagend Slechtvalk en Sperwer. Ook wat snippen, Kempmaan Witgatjes. Ah! Kijk eens aan, het zonnetje zet alles mooi in kleur.

De dijk, de slikken, aan de overkant Tholen. 't Is wel LW. Wulp, Schol, Kleine Zilverreiger, Bontbekjes, Bonte Strandlopertjes, Steenloper, Tureluur, een juv. Groenpoot, Zwarte ruiters. Een verstoten Sneeuwgorz, ja, helemaal alleen. 't Wordt lekker warm in het zonnetje. Aan de kust 5 tot 6 Bft uit het Noorden, las ik op de Ned. Teletekst. Zeer zelden heb ik de molenwieken zo roerloos zien hangen. Leve de computer. Kijk! Middelste Zaagbek, Brilduikers. Colijnsplaat, geluncht. Oergezellig cafeetje aan de haven. En speciaal voor ons opengedaan. Je moet het maar voor mekaar krijgen. En als toetje in de haven: 16 Sneeuwgorzen. Inlage Noord Beveland. 's Gravenhoek: Bruine Kiek, Krak-, Tafel-, Kuif-, Veldleeuwerik, Oeverpieper gehoord, Baardman, Waterral.

De Keihoopte: Watersnippen, eenden, Putters. We hebben het licht tegen en de hut met 26 man??

De Oosterschelde, een biljarttafel, geen rimpeltje.

Onderweg naar de Goudplaat. Vijf ganzensoorten, ook de Rietganzen. Maar, maar 41 Bewicij's Kleine Zwaan. Opvallend veel jonge ganzen gezien vandaag. Een goed jaar. Ook voor de Rotgans na vele slechte jaren. Aie, aie!! Hurry voor het donker nog door 't bos. Kijk eens, het belooft een schitterende apotheose te worden.

Kijk eens naar de zonsondergang die alles in lichterlaaie zet. Hoor! Vuurgoudhaantje, Vinken, Keep, Sijzen. De Slechtvalk op een paaltje overkant. Aan de overkant, de toren van het stadhuis, de monumentale kerk van Veere. Schitterende silhouetten op een knalrode achtergrond, net een sprookje. Jodelende Wulpen en Aalscholwers die door deze schitterende hemel trekken. Er zijn menige fotootjes getrokken. Duizend maal dank, Luc en Peggy voor deze formidabele dag.

Land van Strijen en de Korendijkse Slikken: Ganzentocht,

zo. 28/11/2004

Gids: Rudy Vansevenant
Leiding: Walter Van Spaendonck
Aantal deelnemers: 14
Verslag: Wim Roelant

Met z'n veertien vertrokken we onder een zwaar bewolkte hemel richting Zuid-Holland. We waren echter nog maar net de grens over of we stopten al op een parking! Walter kwam vertellen dat er in de omgeving van Roosendaal – m. b. Oud Gastel – een groepje Pestvogels was gemeld en we zouden proberen deze te vinden. Helaas, ter plekke gekomen konden we alleen maar vaststellen dat ze gaan vliegen waren. 't Zijn en blijven natuurlijk vogels, hé. Dan maar ineens verder naar de ganzen. Eerste stop: de St. Anthoniegorzen bij Willemstad. Hier zaten al mooie groepjes Brand- en Kolganzen en ook Smienten. Deze drie soorten vonden we de verdere dag vrijwel voortdurend aan onze zijde in de natte weilanden naast de weg. En dat het nat was zullen we geweten hebben. Hoewel het 's ochtends nog meeviel, bleef het de ganse dag miezeren en

Kent iedereen het verschil tussen adulte en juveniele Brandganzen? (foto: Sonja Van Kerckhove)

regenen. We lieten dit echter niet aan ons hartje komen en begonnen onze speurtocht naar de Dwergganzen in het Oude Land van Strijen. Na wat rondrijden op de smalle wegeltjes tussen de grachten en velden zagen we van deze zeldzame soort de eerste exemplaren. Aanvankelijk toonden er zich vier, maar na een tijdje kwamen er overal groepjes vanuit de weidegreppels tevoorschijn: vier, vijf, acht, twaalf, zeventien, ..., uiteindelijk tweeëntwintig Dwergganzen!!! Opmerkelijk was dat van de verschillende ganzensoorten veel jongen aanwezig waren. Dankzij de deskundige uitleg van de Rudy en Walter kon iedereen de ouders en jongen van elkaar onderscheiden en zo de familiegroepjes uit die troepen van duizenden ganzen terugvinden. We bezochten op weg naar de picknickplaats nog een aantal andere leuke plaatsen in Zuid-Beijerland en zagen ondermeer

nog Grauwe Gans en Nijlgans. Lunchen deden we voor de allerlaatste keer (de keet sluit eind december definitief!) in het etablissement De Veerdienst aan de overzetboot naar het eiland(je) Tiengemeten. We lieten ons de mosterdsoep smaken en werden geanimeerd door een olijke ober en enkele humoristen in ons gezelschap. 's Namiddags stonden de Korendijkse Slikken op het programma. Hier troffen we opnieuw enorme bendes Brandganzen aan met daartussen enkele "specialekes" zoals opnieuw een familietje Dwerggans, een Keizergans en enkele breinbrekende hybriden. Ook de derdejaars Zeearend zat op post, maar was helaas door de voortdurende motregen niet voor iedereen even goed te zien. Om af te sluiten bezochten we de kijkhut De Kluut aan de Hellegatsplaten. Na enig zoeken werd daar een mannetje Slechtvalk - dat eigenlijk wel vrij dichtbij zat - ontdekt. Er ontspon zich verder een discussie over een KGB'ke (klein geel bloemeke) dat voor de hut te zien was en waarvan ik nu helaas de wetenschappelijke naam van vergeten ben (sorry, Manu!) (nvdr. Goudknopjes, *Cotula coronopifolia*). Bij het afscheid op de parking bleek dat iedereen het ondanks het slechte weer toch wel een erg geslaagde dag vond. Dit natuurlijk dankzij de toegewijde begeleiding van gids en leiding. Bedankt en zeker voor herhaling vatbaar! EINDE.

Winteravond in Steytelinck: Reisverslag Brazilië,

za. 11/12/2004

Foto's:	Rudy Vansevenant
Tekst:	Hilde Vangrunderbeek
Aantal deelnemers:	42
Verslag:	André De Mul

Brazilië is een land waar de meeste van ons maar van kunnen dromen, maar dank zij Rudy en Hilde, konden we toch meegenieten van dit stukje paradijs op aarde.

(H)eerlijke, digitale fotografie, een gloednieuwe beamer en heldere commentaar stonden garant voor een prachtige reportage. National Geographic, maar dan zonder bewegende beelden en zonder trucs.

Rudy gaf vooraf op een kaart de reisroute aan. De Pantanal, de Serra des Araras en een stukje Amazone doortrekken op drie weken tijd. Een vermoeiend programma, zeker bij temperaturen van 40° C., en met Paolo, de plaatselijke gids, die het onderste uit de spreekwoordelijke kan haalde. Met een dosis geluk wist hij de vogels op het juiste moment op de juiste plaats te spotten.

Drie weken samengeballd in drie uren is overweldigend. Prachtige natuurfotografie. Fascinerende beelden, vogels in alle soorten, kleuren en formaten passeerden de revue: van de zeldzame Blauwe Ara, een 5 tal kolibriesoorten tot de vele moeras- en roofvogelsoorten.

Persoonlijk vond ik de exotische soortgenoten van de bij ons bekende vogels het interessantst, maar ook de Reuzenotter is me bijgebleven.

We hebben niet alleen een stukje Brazilië gezien, maar ook geproefd. Na afloop konden we nog wat bijpraten bij een Caipirinha, een cocktail op basis van Braziliaanse Rhum. Tevreden en boordevol indrukken ging ieder naar huis. Bedankt Rudy en Hilde, we hebben genoten met al onze zintuigen.

Vogelobservatietocht in de Netevallei, zo. 19/12/2005

Gids en leiding:	Tuur Wuyts
Aantal deelnemers:	11
Verslag:	Eric Vermeiren

We vertrekken zonder leider. Miel Lauwers moet afhaken met een gezondheidsprobleempje. Een dubbele verantwoordelijkheid rust dus op de schouders van Tuur. Gelukkig zijn de weergoden dit jaar mild gestemd: een mooie, koude wintermorgen begroet de 11 deelnemers. In de berm een late stuifzwam: Plooiervoetstuifzwam. In de bosjes een vrouwtje Rietgors; hoger in de kale populieren: Gaai, Ekster, Kraai en Kauwtjes. In de verte roept de Groene Specht. Aalscholvers in de lucht.

Rietgors, *Emberiza Schoeniclus* (foto Willy Ceulemans)

Op het eerste plasje zwemmen een twintigtal Wintertalingen, twee Watersnippen dutten aan de waterkant.

Verder op de grote plas: Slobeend, Bergeend, Krakeend en Meerkoet. Op een staketsel zitten Zilver- en Stormmeeuw. Op het water dobberen een 50-tal Kokmeeuwen. De Waterral laat zich horen, maar blijft verborgen in de begroeiing. Ook de Roerdampen vertonen zich niet. 1 ex. Grote Zaagbek vliegt voorbij. Een groepje Kuifeenden landt op de plas. De Blauwe Reiger kijkt verstoord toe maar vindt het te koud om op te vliegen. Ondertussen schijnt het zonnetje op onze koude knoken, dat doet deugd. Een veertigtal ganzen vliegen over, Grauwe Ganzen? Neen zegt "lokale" Dirk die toch een geluidje had gehoord: Kolganzen.

Dirk vertelt ons dat er zeker Ransuilen roesten in het Stijckersbroek, alleen zijn ze in de dichte wilgenstruwelen moeilijk te vinden. Dat klopt: 11 paar ogen speuren tevergeefs, geen Ransuil te zien. Aan de sluis:

Tafeleenden en een mooi rijtje Aalscholvers, waarvan enkele met witte dijvlek. Een Buizerd wordt weggejaagd door een drietal Kraaien. Speuren naar lijsterachtigen op het weidcomplex aan de overkant van de Nete levert 2 Nijlganzen op.

De kademuur aan de melkerij staat vol mooie mossen en korstmossen.

Op de terugweg ook de meesjes (Kool- en Pimpel-) genoteerd. Tot slot nog een Boomkruiper op een oude populier. Ontgoocheld over de minder spectaculaire waarnemingen? Zeker niet: de mooie wintermorgen, de nagenoeg perfecte belichting en het onovertroffen gezelschap maakten dat allemaal meer dan goed. Bedankt Tuur, bij leven en welzijn zijn we er volgend jaar terug.

Vogelobservatietocht: van Kreekrak tot Tholen,

zo. 09/01/2005

Gids:	Luc Van Schoor
Leiding:	Rudy Vansevenant
Aantal deelnemers:	29
Verslag:	Thierry Depauw

Droog, zon, zon, zon. ZW, 4 à 5 en 8° a. U. b. Dat ene dagje er tussenuit gepikt. Is dat management zoals ze zeggen of puur geluk???

Hogerwaardpolder. Kijk maar eens goed, zoveel gaan we er vandaag niet zien. 16 overvliegende Rietganzen. Een mooie groep Kollen. Onderweg zag men reeds vijf Buizerds, een Slechtvalk, Torenvalkjes en 2 vrouwtjes Blauwe Kiek, op 't Spuikanaal o. a. Pijlstaarten, Nonnetjes. EN Oesterdam. Hoe lang is dat geleden hoor ik meermaals zeggen??? Ja, ja, twaalf Fratertjes laten zich mooi bewonderen. En we hebben tijd. Luc heeft een toelating voor 7 dagen, 24 op 24 uur. De Oesterdam is van ons. Waar zitten de Sneeuwgorzen? Ah, ja, eentje. Nieuw is een nieuw natuurontwikkelingsproject langs de rand van de Oosterschelde op Tholen. Ook plan Tureluur. De plasjes achter de sluis, weet je wel. 6 Bontbekjes, Tureluur, Schol, Smient, Brand-, Kol- en Grauwe Ganzen, Knobbels, maar ook een zestal Zwarte Zwanen.

Wandeling langs Scherpenissepolder, nu voor de eerste maal open. Bij de twee vorige tochten, alles stijf bevroren, m. a. w. geen vogels. Nu kun je pas het gebied ten volle op prijs stellen (100 ha). Vele zeldzaamheden zijn hier al gezien. Een broedpoging Lepelaar. Alle mogelijke eenden met Smient in grote getale, Goudplevieren en Kievieten, een grote groep Brandganzen, Tureluur, Kempahaan, Zwarte Ruiters ijverig foeragerend, achterstevan omhoog. Roodborstapuit op een paaltje. Een reeds zingende Grote Lijster. t' Ja, is het niet reeds lente? De ganzen natuurlijk, Watersnippen, Putters, Patrijzen. Machtig gebied hé!! Wat zijn dat voor Piepers? Ook nieuw is het café nu in St. Annaland. En wat denk je?? Dat we alleen maar eten? Nee hoor! Bij de soep, de raadselvogel (Oriolus). Het kamp is verdeeld: Paarse Strandloper of Kanoet??? Van Haaftepolder, Stinkgat. Mooi, mooi. Tweemaal mannetje Blauwe Kiek, Slechtvalk zittend. We hebben hem al eerder vandaag jagend kunnen bewonderen. Kleine Zilverreiger, Steenlopers. De zoveelste Buizerd. Tegen het einde hebben we een 45-tal roofvogels. Niet mis, hé!

Wij eindigen deze veel te korte dag met een ommetje rond Rammegors. Ganzen, eenden, o. a. Pijlstaart. Ah! Ook twee vrouwtjes Bruine Kiekendief. Kijk de Reetjes lopen tussen de ganzen. Kramsvogel, Waterpiepers. Machtig, de lucht is zwanger van ganzen. Trekken al naar hun slaappleaats. De Rotjes landen voor onze neus op

't Rammegors. De Brandganzen vliegen naar de slikken van de Heen, de Kolganzen aan de overkant van het Schelde-Rijnkanaal. Maar wij gaan nog niet slapen, wel naar huis. Oei!! Hoe kon ik het vergeten?? De heerlijke borrel, de koekjes, de wensen voor een vruchtbaar jaar bij de Schakerloopolder. Mea culpa, mea culpa. Hartelijk dank Luc, Sonja, Rudy, Hilde voor deze heerlijke eerste tocht 2005.

Vogeltocht naar Bospolder, Ekerse Putten en Kuifeend,

zo. 16/01/2005

Gids:	Ludo Benoy
Leiding:	Tuur Wuyts
Aantal deelnemers:	18
Verslag:	Wim Vandeweyer

Rond 9 uur kwamen we, warm ingeduffeld, samen op de parking van het Muisbroek waar onze gids ons al stond op te wachten. Hij gaf een boeiende uitleg over het ontstaan van de Bospolder en de Ekerse Putten en Luc (Van Schoor) had voor enkele prachtige foto's uit de oude doos gezorgd. Op een van die foto's zag je hoe een boswachter in camouflagepak er ± 40 jaar geleden moet hebben uitgezien. Het was een mooi zicht. Toen iedereen de foto's bekeken had, gingen we over een met rijm bedekt paadje naar de kijkhut om een eerste impressie van het gebied te krijgen. Net toen we wilden vertrekken, kwam er een Houtsnip overgevlogen (onze eerste boeiende waarneming). Aan onze volgende observatiepost had Ludo afgesproken met een Aalscholver dat hij er mooi zou zitten poseren. Na een tijdje kwam een Tafeleend ons even gedag zeggen en lieten de Smienten zich mooi bewonderen. Verder vertelde onze gids er over de etymologische betekenis van de Dodaars. Plots riep er iemand dat er twee duikers waren (het waren jammer genoeg menselijke brilduikers). Wat verder aan de rand van de plas zagen we een vogel voorbijflitsen (een Winterkoning die de IJsvogel imiteerde) alsook twee Grote Zaagbekken. Op onze terugweg naar de auto zagen we nog een Boomkruiper en de Grote Bonte Specht. En dan: even opwarmen om naar de Kuifeend te rijden. Daar zat een lichte Buizerd ons op te wachten en waren er Kuifeenden (of wat anders op een gebied met zo een naam), Slobeenden en Wintertalingen. Toen Luc riep dat hij Baardmannetjes hoorde, gingen we met zijn allen op zoek. Ons geduld werd al snel beloond want er waren vier exemplaren die zich

Watersnip, *Gallinago gallinago*

lieten bewonderen. We wandelden nog een stukje verder en zagen er een vijftigtal Wulpen opvliegen. Als afsluiter kregen we nog een showtje van een Torenvalk en een Witgatje. Ludo en Tuur, het was een voormiddag om van te snoepen en om nooit meer te vergeten !!! Bedankt namens iedereen.

Bustocht: Vogelexcursie Schouwen-Duiveland,

zo. 23/01/2005

Gids: Luc Van Schoor
 Leiding: Walter Van Spaendonck
 Aantal deelnemers: 42
 Verslag: Moniek Van den Bergh

Een uitstap met een bijna volle bus uitgeslagen (!!) natuurpunters naar Schouwen-Duiveland is altijd wel de moeite waard om eens mee te doen.

Als de laatkomer er is en de verloren schoenen gevonden zijn, kunnen we vertrekken. Aan het knooppunt Markiezaat begint de dag te klaren, de zon is komende aan een helblauwe hemel. Ik geloof dat er mensen bij zijn die aan het weer toch iets speciaals te zeggen hebben. We zien de eerste Buizerds zitten links en rechts en stoppen voor een HVP.

Via Goes en de Zeelandbrug naar Schouwen. Met de parallelweg rijden we door de polder aan Oosterland en Ouwerkerk. Alleen kale reeds bewerkte landschappen te zien. Waar zijn die vogels allemaal? ... 't Zijn geen winters meer, hé.

"De Maire" Oosterland is een nog afgesloten natuur- en jachtgebied met een eendenkooi waar soms Roerdomp en Kwak tot broeden gekomen zijn. Links een Torenvalk, rechts een Buizerd richting wijzend naar de Slikken van Bommeneede. Toch de ganzen heel ver weg, even kijken. Wat Kolgans, maar moeilijk te zien en in Zonne-maire dan toch wat wit, de Wilde Zwaan in hoogsteigen persoon. 2 volwassenen en 4 juvenielen. Ondanks een stevig windje recht in ons gezicht, zwaar ingeduffeld een wandeling langs de dijk aan de Slikken van Bommeneede. Tussendoor dat "kanon" proberen recht te houden om één of andere vlerk te ontwaren. Aalscholvers in de lucht, Middelste Zaagbek, Brilduiker, kwamen in het vizier. Wat Pijlstaarten, Slob-, Bergeend, Nonnetje goed te zien ... en Slechtvalk die af en toe zijn bakkebaard liet zien. Tijdens onze wandeling richting Brouwersdam had de zieke Luc vanuit de bus een onderonsje (op 30 m afstand) met de Tjif-tjaf en de IJsvogel. Op weg naar "Den Dollen Beer", voor leken de plaats van pick-nick, bijna bedolven onder de knuffeldieren. De soep smaakte heerlijk, na gebruikelijke afrekeningen vlug buiten, recht de bus in naar "Springersdiep". Wandeling langs het strand naar de vogelkijkhut, waar het dringen wordt om alle vogels te zien die aan ons oog voorbij kwamen. Lepelaar, Steenloper, Watersnip, Groenpoot- en Zwarte Ruiter werden aan de lijst toegevoegd. Voorbij Ellemeet stopten we voor een groep van een tweeduizendtal Rietganzen met daartussen enkele Kol- en Rotganzen. Aan de hoog-watervluchtplaats van de Heerenkeet, het witte verenkleed van de Kluut. Ik hoor een Witgat en een Zwarte Ruiter. Aan de bocht weer duizenden ganzen, je wordt

Wilde Zwaan, Cygnus cygnus (foto Walter Van Spaendonck)

er echt stil van. Dan een weddenschap. "We houden het droog tot de ganzen boven onze bus vliegen naar hun slaapplek "de Prunjepolder". Wie was die weersvoorspeller weer? Veilig in de bus nog genoten en hop, 't was tijd om naar België terug te keren. Veel te vlug is deze dag voorbij. Luc, Walter, bedankt om al dat moois waar we niet genoeg van krijgen. Ik hoor van een kenner dat we een 72 soorten gezien hebben. Toch de moeite, hé.

Kriebelbeestjes bekijken in het KBIN

zo. 30/01/2005

Gids en leiding: Hugo Waeterschoot
 Aantal deelnemers : 10
 Verslag: Hugo Waeterschoot

Het KBIN in Brussel heeft ondertussen een stevige reputatie uitgebouwd rond educatieve tentoonstellingen voor jong en oud. Dit hebben ze eens te meer bevestigd deze keer met de tentoonstelling Kriebelbeestjes. Alhoewel origineel bedoeld voor jongeren stonden 10 NP'ers klaar voor een blitsbezoek aan dit groots museum. 2 "Tjok en Blok" (Zuidafrikaanse uitdrukking) geladen wagens richting Brussel die zonder moeite door de wirwar van straatjes hun bestemming bereikten. De tentoonstelling zelf gaf je soms wel een ongemakkelijk gevoel eerlijk gezegd : hoeveel schimmeldraden komen er gemiddeld in ons voedsel voor, of de miljoenen huisstofmijten in onze slaapmatras,; bangelijk, maar tegelijk zeer leerrijk. Bovendien kregen we dit alles ook daadwerkelijk en op zeer originele wijze te zien. Via microscopen en videocamera's werd dit alles geprojecteerd op schermen en TV's zodat we eindelijk eens een idee hadden waaraan we dagelijks worden blootgesteld ! Interessant waren tevens de tips om dit alles onder de nodige controle te houden, of toch min of meer, want één ding leerde ik, je houdt deze beestjes nooit uit je huis ! Nadien volgde er een spontaan bezoek aan het DINO gedeelte van het museum. Opgedweept door de interesse van mijn discipelen gaf ik hier en daar toelichting over de evolutie van deze giganten en spendeerde ik vooral aandacht aan deze die ook in onze streken veelvuldig voorkwamen, zoals de Mosasauriers of de Iguanodons. Ze wisten van geen ophouden ! Neen

ik bedoel niet die dino's maar de deelnemers ... hop dus maar een blitsbezoekje naar de ontwikkeling van de mens: wie was Lucy en *Australopithecus africanus*, waarom gingen we in tegenstelling met de meeste mensapen rechtoplopen en waarom verplaatste onze duim zich naar opzij. Dit alles kwam in een korte tijdsspanne aan bod TOT de gids bijna neerzeeg en het enthousiaste publiek begreep dat er spijtiggenoeg een einde komt aan ieder sprookje.

Nu hoor je het eens van een ander (de gids)

Ganzen op Goeree-Overflakkee, zo. 13/02/2005

Gids: Rudy Vansevenant
 Leiding: Walter Van Spaendonck
 Aantal deelnemers: 31
 Verslag: Thierry Depauw

't Ja, noordwesterstorm op de Noordzee, lekker waaien 90 à 100 km per uur. Voeg daar nog regelmatig een pittige winterse bui bij, MAAR ook af en toe een zonnige opklaring, m. a. w. helemaal geen weer om thuis te blijven. Ten volle genieten van winterse omstandigheden. Nou ja, wat wij nog winter noemen hé! Vele ganzen zijn al meer noordwaarts opgeschoven. Rudy had een paar nieuwigheden voorzien. We starten (droog) bij de Anthoniegorzen, het Fort Sabine, bij Willemstad, weet je wel! Vroeger, de tijd van Carlos, het startpunt van deze tocht. Hier is een nieuwe vogelhut gebouwd. Nu ja, een bunker, goed voor minstens 200 jaar bestand tegen alle calamiteiten. Recht voor de neus een paartje Nonnetjes. Een paar duizend Brandganzen. Kijk een familie - mooi te zien - 2 juv., 2 ad.. Geen tele nodig, vlakbij. Vier zijn er geringd. Verder veel Smienten, Wintertaling, Wulpen. Iets verder het voormalige Fort Sabine. Mooi plekje. Grauwe -, Kol-, Brand-, Bergeend enz. ...

Op weg naar De Bommel vertelt Rudy ons meer over de Brandganzen. Op Zeeland 50- à 70.000 afkomstig van Nova Zembla. Maar er is een nieuwe populatie op Gotland. De laatste jaren broeden er al ongeveer 2.000 op de Anthoniegorzen en Hellegatsplein, waarvan al een driehonderd geringd zijn. De Russen komen het verst en overwinteren hier. Die van Gotland o. a. blijven rond Lauwersmeer - Friesland hangen. Met de ringen weet men dat sommige Russen het hier naar hun zin hebben en blijven broeden. 't Ja, Rudy vertelt tussendoor rustig boeiende wetenswaardigheden over de ganzen. Maar sorry, ik zou zeggen, wil je alles weten, raadpleeg www.weetikveel.be. Regelmatig sta ik zo voor schut, raadpleeg www.weetikveel.be. En wat als je dat verdomde ding niet hebt?? Ook nieuw is Den Bommel. Allez Thierry, wat zeg je nu?? Ik bedoel volledig blank staand. Daag vogels. Ja, wat wil je: NW-storm, 8/9, de sluizen dichthouden, bakken regen de laatste dagen en dan nog springtij ook. Stad aan het Haringvliet. Ja, vergeet het maar, 't zal hetzelfde zijn en Rudy vreest ook voor de nieuwe plek De Westplaat. Toch maar eens gaan kijken. Een polder, dijken op vier plaatsen doorstoken. 't Haringvliet kan nu binnen en buiten. Recht t. o. de slijkplaat. Nieuw, van dit jaar pas. Aie, ai!! weer eens een mooie vogelhut (de Slechtvalk) blank. Blank, alles blank. Een vergroot Haringvliet. Dag vogels.

MAAR, als compensatie acht Sneeuwgorzen - 7 vrouwtjes en 1 mannetje - vlakbij de hut rustig foeragerend. Overkant Zuiderdiep. Aie! Kunnen we over sluisje?? Ja toch. Een grote groep Brandganzen en opvallend er tussenin een Ross' gans. Scheelhoek hm!! De ene keer veel, de andere keer niets. Mager, een paar ganzen, eenden, waaronder Smient, Pijlstaart, een vrouwtje Blauwe Kiek, een lichte Buizerd die duidelijk problemen heeft met de wind. 't Ja, wie niet vandaag??

Brandganzen, in de Anthoniegorzen (foto: André De Mul)

Motel Goedereede. Al jaren van vader op zoon onze vaste plek. Stellendam. Wie durft er zijn hoofd boven de dijk te steken?? In de haven, hm!! Ja, Futen. MAAR bij mooie zonneshijn en uit de wind een heerlijke wandeling in de Kwade Hoek. Natuurlijk Slechtvalk, Buizerd, wat ganzen, eenden, Scholeksters. En aan de rand ook de Peperbus. Nee! Niet de kerk van Lier, maar een aardster, Fam. Geastraceae. Myriostoma coliforme. (Ndvr. ook geen vallende ster op aarde maar een leuke buikzwam op vier steeltjes en met bovenaan vele openingen om de sporen te laten vliegen, hetgeen hem op een peperbus doet lijken.)

Door de polder naar de Koude Hoek. Onderweg grote groepen Brandganzen, helaas geen Roodhals, ong. 1.100. Verder bij Ouddorp Brand- en Kollen. Een flinke bui - de bus schommelt over en weer - maar we zitten droog. Wat zeg je!! Uitstappen. We willen de ganzen ook niet verstoren hé. Hoe was dat ook weer?? Bij elke maal dat ze opvliegen, zoveel energie verloren, zolang bijtanken. Koude Hoek. Kijk, nog 2 Lepelaars, Brand-, Grauwe - en hoor ik Wim Roelant niet zeggen, een paar Rotganzen?? Wolken Goudplevieren met ook wat Bontjes erbij. Hazen, Beverrat. Over die gluurramp - ho, ik bedoel muur - zal ik maar zwijgen!

En om honger en slaap te krijgen, de laatste wandeling. Nu het noordelijke stuk Slikken van Flakkee. Nieuw. Drieënhalve kilometer in de gietende regen, de striemende wind. Ai, ik heb misschien al het aantal toegelaten regels overschreden. Goed dan. Hartelijk dank, Rudy en Walter voor deze ONVERGETELIJKE dag. Niet nooit meer, verdorie, nog meer. Maar een suggestie. Misschien toekomstig jaar voor de ganzen - gezien onze gekke winters - vroeger, eind november, december??? Je ziet maar.

Jouw schoenen voor meer natuur!

Je oude schoenen zijn nog geld waard. Je steunt de natuur door ze te deponeren bij één van de vele winkels van **Schoenen Torfs!** Zijn je schoenen versleten of draag je ze niet meer? **Schoenen Torfs** houdt ze uit de afvalberg en geeft de (herstelde) schoenen een tweede leven bij andere mensen. De volledige opbrengst schenkt de schoenenketen aan Natuurpunt voor de aankoop en het beheer van natuurgebieden in jouw buurt! De enige voorwaarde is dat de schoenen niet te zwaar beschadigd of volledig versleten zijn. Je bindt de schoenen bij voorkeur samen met een veter, touwtje of elastiek.

In het schooljaar 2004-2005 nemen ook scholen deel aan de actie 'oude schoenen'! Door schoenen in te zamelen, vormen de leerlingen zich een beeld van 'recyclage' en 'duurzaamheid'! Bovendien steunen zij daarmee een natuurgebied in de buurt van hun school.

De kern Hobokense Polder werkt samen met een plaatselijke scholen:

-De vrij basisschool Axi-Joma, St.Fredegandusstraat 32 te 2100 Deurne.

-De Stedelijke Basisschool, Pestalozzistraat 5 te 2020 Antwerpen.

-Stedelijke Basisschool, Veerdamlaan 15 te 2660 Hoboken.

Actie 'draagtassen'

Schoenen Torfs heeft elf baanwinkels die zich aan de rand van de steden bevinden en goed bereikbaar zijn. In elk van deze winkels loopt een draagtassenactie. Als de klant de papieren(!) draagtas aan de kassa weigert, schenkt Torfs 0,15euro aan Natuurpunt. Het bedrag wordt meteen (en zichtbaar voor de klant) in een spaarpot gestoken ten voordele van de natuur in Vlaanderen!

Leden ontvangen korting bij Schoenen Torfs

Als lid van Natuurpunt krijg je vanaf nu 10% onmiddellijke korting bij de aankoop van nieuwe schoenen van Torfs! De voorwaarde is dat je een paar oude schoenen meebrengt: je oude schoenen gaan dus niet op de afvalberg, maar krijgen een herstelbeurt en een nieuw leven. De totale opbrengst van de actie schenkt de winkel aan Natuurpunt voor de aankoop en het beheer van natuurgebieden in jouw buurt! Vergeet dus zeker je lidkaart niet als je gaat winkelen.

Meer info: www.torfs.be

Videofilm Gaume

20 tot 22 mei 2004

Luc Cant maakte een leuke film over de natuurdriedaagse in de Gaume.

Geïnteresseerden kunnen deze 24 minuten durende geluidsvideo lenen bij

Danny Jonckheere, tel. nr. 03/828 64 03

Cdt Van Laethemstraat 45 - 2660 Hoboken

Foto Sonja Van Kerckhove

Te koop:

Rubberen laarzen, merk AIGLE

Maat: 45

Nooit gedragen, te klein gekocht

Prijs: o.t.k.

Inlichtingen: André De Mul tel. 03/828 70 32

Natuurpuntwijn!

Paardebloemwijn, witte bessenwijn, zwarte bessenwijn: 6 euro

Kriekenport: 7 euro

Meer info en bestellen: Nancy Geldhof: 0485/85 13 64

Familienieuws

Volgende generatie beheerders en gidsen?

Op 8 juli 2004 werd **Lars** geboren, zontje van **Heidi Pottier** en kleinzoon van **Fernand Pottier**. Heidi en Fernand zijn actief in onze afdeling in de beheerploeg en de gidsenploeg van Fort 7. We wensen de familie Pottier veel plezier met de aanwinst in de familie en hopen Lars nog vaak op het fort tegen te komen!!

Ook **Hilde en Rudy Van Sevenant** en hun kinderen Veerle en Hans mochten zich verheugen met de geboorte van hun kleinzoon en zoon **Pieter** op 26 januari 2005

Torfs	Adres	Natuurgebied dat gesteund wordt
Edegem (baanwinkel)	Mechelsesteenweg 226	Fort 7
Antwerpen	Abdijstraat 22	Hobokense polder

Meer gedetailleerde informatie (vertrekplaats en -uur, kledij, ...) over de activiteiten vind je in dit tijdschrift.
Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

Uitstappen

- Zo. 3 april Vogeltocht naar de Oostkust
- Za. 9 april Landschap- en vogeltocht "De Mosterdpot"
- Za. 16 april Voorjaarswandeling in het Hallerbos
- Zo. 17 april Lentewandeling in Hobokense Polder
- Zo. 17 april Kinderactiviteit - Leven in de lente
- Zo. 24 april **Narcissentocht naar de Oostkantons**
- Zo. 1 mei Vroegochtendwandeling in Anderstad-Lier
- Zo. 8 mei Tocht naar Bazel: Polders en kreken
- Do. 12 mei Nachtegalenwandeling in Hoboken Polder
- Za. 14 mei **Bustocht: St.Jacobs gat - Fond. in Sinaai**
- Zo. 22 mei Orchideeën, een verrassende tocht
- Za. 28 mei **Bustocht: Landschapswandeling te Mechelen (NL) - zinkflora te Kelmis**
- Vr. 3 juni Natuur in de schemering - Hoboken Polder
- Zo. 5 juni Wijngaardberg en Beninksberg
- Za. 11 juni De Scheldegadag
- Zo. 12 juni **Bustocht: Harchies - Henegouwen**
- Za. 18 juni Hageven en beekdal Tongelreep
- Zo. 26 juni Indianenwandeling in de Hobokense Polder
- Za. 2 juli De VlinderDag&Nacht
- Za. 9 juli Dagtocht Puyenbroek en het Heidebos
- Zo. 24 juli **Fietstocht 'Rondje Pontje': Schouwen en Oosterschelde**
- Za. 30 juli Insectenstudietocht in Hageven-Plateaux

Geleide wandelingen en activiteiten in onze natuurgebieden

- Zo. 8 mei Wandeling in de Hobokense Polder
- Zo. 15 mei Wandeling in de Hobokense Polder
- Zo. 19 juni Wandeling in de Hobokense Polder

Natuurbeheer

- Hobokense Polder:** za. 18 juni van 10 u tot 17.00 u
 za. 9 juli. van 10 u tot 17.00 u
 zo. 24 juli van 10 u tot 17.00 u

Info bij Danny Jonckheere en Wim Mertens (colofon)

- Fort 7:** Tijdens de zomer
 Info bij Peggy Beers (colofon)

Cursussen

- Hommels en Ploovleugelwespen:**
 Theorie: vrij. 20 mei in de IJsvogel
 Praktijk: zie insectenwerkgroep
- Grassen, zeggen, russen en ook varens**
 elke vrijdag morgen van 20 mei tot 31 juni

Studie

- Wo. 13 april **Startvergadering Insectenwerkgroep en Plantenwerkgroep**

Vergaderingen (vrij toegankelijk)

- Woensdagen 20 april, 18 mei en 15 juni
 (in juli is er geen vergadering)
 Kern Hobokense Polder, zaal Moretus, Berkenrodelei 32
 - 36, Hoboken om 19.30 u

In dit nummer

2	Colofon	19	Studie
3	Editoriaal	19	Nieuwe ANKONA jaarboek
4	Agenda: weekendactiviteiten	20	Resultaten Vleermuizentelling
12	Cursussen	20	Waarnemingen in onze omgeving
13	Startvergadering Insecten- en Plantenwerkgroep	23	Hobokense Polder-nieuws
13	Pestvogels in onze afdeling	21	Nieuwe soorten in 2004
14	Marien weekend Cap Gris-Nez	22	Handelaars ondersteunen de Polder
15	Verslag Lokale algemene vergadering	23	Internationale watervogeltellingen
16	Fotoreportage Lokale algemene vergadering	24	Nachtvlinderwaarnemingen
17	Educatief : Mieren	25	Kinderhoek: 't rAntGroentje
19	Fort 7: Nabeschouwingen van het winterseizoen	26	Verslagen
		31	Sprokkels
		32	Activiteitenkalender

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 juli, ontvangen we graag ten laatste **15 mei 2005**. Te bezorgen bij de rubriekverantwoordelijken, zie blz. 2